

20250420967

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 427, став (1) и член 438 алинеја 9), а во врска со член 295 и член 299 став (7), член 315 став (6) и член 316 од Законот за финансиски инструменти („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 66/2024), Комисијата за хартии од вредност на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 10.2.2025 година го донесе следниот

ПРАВИЛНИК¹ ЗА ДАВАЊЕ ОДОБРЕНИЕ ЗА РАБОТА И ЗА НАЧИНОТ НА РАБОТА НА ДЕПОЗИТАРОТ

Предмет на уредување

Член 1

Со Правилникот за давање одобрение за работа и за начинот на работа на депозитарот (во понатамошниот текст: Правилник) се уредуваат условите за основање и работа на овластениот депозитар, начинот на работа на овластениот депозитар, начинот на идентификација и управување со ризиците од страна на овластениот депозитар, содржината на барањето за издавање на одобрение за работа (во понатамошниот текст: барање за издавање на одобрение) и на барањето за проширување на одобрението за работа (во понатамошниот текст: барање за проширување на одобрението) на овластениот депозитар, потребната документација која се доставува кон барањето и постапката на одлучување на Комисијата за надзор на пазарот на капитал (во понатамошниот текст: Комисијата) по поднесените барања.

Член 2

(1) Поимите кои се употребени во овој Правилник го имаат следното значење:

- 1) „Закон“ е Законот за финансиски инструменти;
- 2) „Инструкција за порамнување“ е налог за пренос од член 3 став (1) точка 27 од Законот;
- 3) „Ограничување на порамнувањето“ е блокирање, резервација или издвојување на хартии од вредност поради кои не се достапни за порамнување или блокирање или резервација на парични средства поради кои тие не се достапни за порамнување;
- 4) „Депозитар-издавач“ е депозитар што ги извршува главните функции од член 288 став 1 точка 1) и точка 2) од Законот;
- 5) „Оператор на сметка“ е субјект кој со овластениот депозитар склучил договор за евидентирање на внес на сметките за хартии од вредност во тој депозитар.

(2) Сите други поими од овој Правилник го имаат истото значење како во Законот.

Со овој Правилник се врши усогласување со:

- Регулатива 909/2014 на Европскиот парламент и на Советот од 23 јули 2014 година за подобрување на порамнувањето на хартиите од вредност во Европската Унија и за централните депозитари на хартии од вредност и изменување на Директивите 98/26/EЗ и 2014/65/EУ и Регулативата бр. 236/2012 CELEX бр.32014R0909

- Делегираната уредба 2017/392 на Европската комисија од 11 ноември 2016 година за дополнување на Регулативата 909/2014 на Европскиот парламент и на Советот во однос на регулаторните технички стандарди поврзани со барањата за издавање на одобрение за работа и надзорните и оперативните барања за централните депозитари на хартии од вредност CELEX бр. 32017R0392

Дел 1

Барање за издавање на одобрение и барање за проширување на одобрението

Барање за издавање на одобрение

Член 3

- (1) Барање за издавање на одобрение поднесуваат основачите на депозитарот барател.
- (2) Издавање на одобрение може да побара и веќе основано акционерско друштво, при што барањето за одобрение го поднесува органот на управување на друштвото.

Содржина и форма на барањето за издавање на одобрение

Член 4

- (1) Барањето за издавање на одобрение ги содржи следните податоци:
- а) контакт податоци за лицето кое е одговорно за поднесување на барањето;
 - б) контакт податоци за лицето или лицата кои се овластени за извршување на функцијата за следење на усогласеноста и функцијата на внатрешна контрола;
 - в) целосно име (фирма) на правното лице, единствениот матичен број на субјектот, односно идентификатор на правното лице (LEI), доколку има и адреса на неговото седиште;
 - г) акт за основање и статут или друга документација за основање пропишана со закон на депозитарот барател;
 - д) извадок од релевантниот трговски или судски регистар или други форми на заверен доказ за адресата на седиштето и деловната активност на депозитарот барател важечки на денот на поднесување на барањето;
 - ѓ) идентификација на системот за утврдување и/или порамнување на хартии од вредност со кој депозитарот барател управува или има намера да управува;
 - е) копија од одлуката на органот на управување за вршење на функции и услуги на овластен депозитар и записник од седницата на органот на управување на која е донесена одлуката;
 - ж) графички приказ на сопственичките односи помеѓу матичното друштво, зависното друштво и сите други поврзани субјекти или подружници, во кои субјектите се идентификуваат со нивното целосно име (фирма), правна форма, адреса на седиштето и даночен или регистарски број;
 - з) опис на деловните активности на зависните друштва на депозитарот барател и други правни лица во кои депозитарот барател има удел, вклучувајќи информации за големината на уделот;
 - с) список на лицата кои имаат, директно или индиректно, 5% или повеќе од основната главнина или правата на глас во депозитарот барател;
 - и) список на лицата кои би можеле да имаат значајно влијание на управувањето со депозитарот барател врз основа на својот удел во основната главнина на депозитарот барател;
 - ј) список на правните лица во кои депозитарот има 5% или повеќе од основната главнина и правата на глас, односно листа на правни лица над чие управување депозитарот барател има значајно влијание;

к) список на главните функции од член 288 став (1) од Законот кои депозитарот барател ги извршува или има намера да ги извршува;

л) список на помошни услуги од член 288 став (2) од Законот кои депозитарот барател ги извршува или има намера да ги извршува;

љ) список на други помошни услуги кои се дозволени, а не се изрично наведени во член 288 став (2) од Законот, кои депозитарот барател ги извршува или има намера да ги извршува;

м) список на функции кои депозитарот барател ги пренесува или има намера да ги пренесе на трети лица во согласност со член 318 од Законот;

н) информации за сите тековни и завршени судски, управни, арбитражни или други правни постапки во кои депозитарот барател е странка и поради кои би можел да има финансиски или други трошоци.

њ) список на основачите (акционерите);

о) список на членовите на управен одбор/надзорен одбор со податоци за бројот на хартии кои ги поседуваат кај подносителот на барањето и бројот на гласови кој им припаѓа по тој основ;

п) список на поврзани лица со лицата под б), њ) и о) од овој став;

р) податоци за регистрите на финансиски инструменти кои ќе ги води депозитарот барател;

с) список на отворени платежни сметки кај деловни банки;

т) потпис на подносителот на барањето и печат (кога подносителот е правно лице).

(2) Барањето од став (1) на овој член се поднесува на образец пропишан со Прилог 1 кон овој Правилник заедно со целокупната документација и докази пропишани со Законот и со овој Правилник и доказ за уплатен надомест за разгледување и одлучување по барањето.

(3) Барањето и документацијата од став (5) од овој член може да се достават и електронски, потпишани со дигитален сертификат.

(4) Доколку барањето се поднесува физички во архивата на Комисијата, задолжително се доставува и целокупната документација скенирана и снимена на преносен медиум (USB).

(5) Освен документацијата од став (7) од овој член, Комисијата може од подносителот на барањето да побара прецизирање на веќе доставената документација, а може да побара и други податоци и документи со кои се докажува исполнување на условите пропишани со Законот и со овој Правилник.

(6) Документацијата која се поднесува кон барањето мора да е во оригинал или нотарски заверена копија.

(7) Документацијата во оригинал како и нотарската заверка не смее да биде постара од 30 дена сметано од денот на поднесување на барањето до Комисијата.

Документација издадена од странска држава кон барањето за издавање на одобрение

Член 5

(1) Документацијата која е издадена од странска држава на странски јазик, задолжително се доставува со апостил, кога е издадена од страна на странска држава која ја има ратификувано Хашката конвенција за укинување на потребата од легализација на странски јавни исправи.

(2) По исклучок од став (1), документацијата нема потреба да се достави со апостил, доколку Република Северна Македонија и странската држава имаат склучено договор за ослободување од легализација на странски јавни исправи.

(3) Во случај кога конкретната странска држава не ја има ратификувано Хашката конвенција за укинување на потребата од легализација на странски јавни исправи или нема билатерален договор за ослободување од легализација на странски јавни исправи, јавната исправа се легализира во согласност со законот кој ја уредува легализацијата на исправите во меѓународен промет.

(4) Документацијата издадена од странска држава задолжително се преведува од овластен судски преведувач, а преводот задолжително нотарски се заверува.

(5) Доколку законодавството на странска држава поинаку регулира одредена материја, подносителот на барањето е должен да се повика на правно мислење од адвокат, со цел да се потврди разликата во регулативата. Во овој случај адвокатот задолжително дава изјава дека е овластен согласно законодавството на странската држава за потврдување на тие факти и дека истиот е одговорен за вистинитоста на дадените податоци.

Постапување по барањето за добивање на одобрение за работа

Член 6

(1) По разгледување на барањето, доколку Комисијата утврди дека истото е непотполно, неуредно или има формално правни недостатоци, ќе му одреди разумен рок на подносителот во кој тој ќе треба да ја дополни документацијата или соодветно да го уреди барањето.

(2) Доколку подносителот не ја дополни документацијата и не ги отстрани недостатоците во зададениот рок ќе се смета дека подносителот се откажал од барањето, а Комисијата ќе донесе решение за запирање на постапката.

Спојување на постапките во рамки на барање за добивање на одобрение

Член 7

(1) Кон барањето за добивање на одобрение, до Комисијата истовремено се доставува:

1) Барање за стекнување на квалификувано учество во овластен депозитар согласно член 18, а во врска со член 294 од Законот (доколку некое лице се стекнува со квалификувано учество во овластениот депозитар) со целокупната документација пропишана со Правилникот донесен врз основа на член 18 став (4) од Законот и

2) Барање за добивање одобрение за именување на членови на управен и надзорен одбор на овластен депозитар согласно член 293 од Законот, со целокупната документација пропишана со Правилникот донесен врз основа на член 176 став (13) од Законот.

(2) Поднесените барања наведени во став (1) на овој член се меѓусебно поврзани и условени при што Комисијата ќе пристапи кон одлучување по истите, само кога позитивно ќе биде одлучено по барањето за добивање на одобрение.

(3) Комисијата одлучува по барањето за давање на одобрение, заедно со барањата од став (1) од овој член, во рок од 6 месеци од денот на доставување на комплетното барање.

(4) Доколку кон некое од барањата од став (1) на овој член се поднесува документација која е релевантна и за другите барања, истата ќе се смета за доставена во однос на сите поднесени барања.

(5) За секое од поднесените барања се доставува доказ за уплатен надоместок за разгледување од страна на Комисијата согласно Тарифникот од член 416 од Законот.

Барање за проширување на одобрението

Член 8

(1) Депозитар кој има намера да извршува други главни функции и/или помошни услуги, а кои не се опфатени со одобрението за работа издадено од Комисијата, мора да поднесе барање за проширување на одобрението.

(2) Барањето од став (1) на овој член се однесува на:

- а) други главни функции кои не се опфатени со иницијалното одобрение за работа;
- б) помошни услуги кои не се опфатени со иницијалното одобрение за работа;
- в) управување со друг систем за утврдување и/или порамнување;
- г) утврдување и/или порамнување целосно или делумно на готовинската страна на системот за утврдување и/или порамнување со кој управува во книгите на друг агент за утврдување и/или порамнување.

(3) Барањето од став (1) на овој член го поднесува органот на управување на депозитарот.

(4) Барањето од став (1) на овој член ги содржи следните податоци:

- а) контакт податоци за лицето кое е одговорно за поднесување на барањето;
- б) целосно име на депозитарот барател, единствениот матичен број на субјектот, односно идентификатор на правното лице (LEI), доколку има и адреса на неговото седиште;
- в) податоци за функциите и услугите од член 288 од Законот за кои се поднесува барањето за проширување на одобрението;
- г) видови на финансиски инструменти за кои се поднесува барањето за проширување на одобрението.

(5) Барањето од став (1) на овој член се поднесува на образец пропишан со Прилог 2 кон овој Правилник и треба да е пополнето електронски, уредно, читливо, без корекции, нотарски заверено и потпишано од страна на органот на управување на депозитарот барател.

(6) Кон барањето се приложува следната документација:

- одлуката на органот на управување за вршење на работи на депозитар во која се наведуваат функциите и услугите за кои депозитарот барател поднесува барање за проширување на одобрението;
- статут на овластениот депозитар;
- записник од седницата на органот на управување на кој е донесена одлуката;
- интерни акти на депозитарот барател кои се менуваат како резултат на воведување на функциите и услугите за кои депозитарот барател поднесува барање за проширување на одобрението;
- докази за кадровска, техничка и организациона оспособеност за вршење на функциите и услугите за кои депозитарот барател поднесува барање за проширување на одобрението и
- доказ за уплатен надомест за разгледување и одлучување по барањето.

(7) Барањето и документацијата од став (6) од овој член може да се достават и електронски, потпишани со дигитален сертификат.

(8) Доколку барањето се поднесува физички во архивата на Комисијата, задолжително се доставува и целокупната документација скенирана и снимена на преносен медиум (USB).

(9) Освен документацијата од став (6) од овој член, Комисијата може од подносителот на барањето да побара прецизирање на веќе доставената документација, а може да побара и други податоци и документи со кои се докажува исполнување на условите пропишани со Законот и со овој Правилник.

(10) Документацијата од став (6) од овој член се поднесува согласно член 4 ставови (6) и (7) и член 5 од овој Правилник.

Постапување по барањето за проширување на одобрението

Член 9

(1) По разгледување на барањето и документацијата, доколку Комисијата утврди дека истото е непотполно, неуредно или има формално правни недостатоци, ќе му одреди рок на подносителот во кој тој ќе треба да ја дополни документацијата.

(2) Доколку подносителот не ги дополни барањето и документацијата и не ги отстрани недостатоците во зададениот рок, ќе се смета дека подносителот се откажал од барањето, а Комисијата ќе донесе решение за запирање на постапката.

(3) Комисијата одлучува по барањето за проширување на одобрението во рок од 60 дена од денот на доставување на комплетното барање.

Дел 2

Документација која се поднесува кон барањето за издавање на одобрение

Глава 1

Општи информации за политиките и постапките

Член 10

(1) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации за политиките и постапките на депозитарот од овој Правилник:

а) назив на работното место на лицата одговорни за одобрување и спроведување на политиките и постапките;

б) опис на мерките за спроведување и следење на усогласеноста со политиките и постапките.

(2) Кон барањето за издавање на одобрение се доставува опис на постапките кои ги воспоставува депозитарот за своите вработени за внатрешно пријавување на актуелните или потенцијалните внатрешни прекршувања преку конкретен, независен и самостоен канал согласно со член 37 став (6) од овој Правилник.

Информации за функциите и услугите на депозитарот

Член 11

Кон барањето за издавање на одобрение се доставува:

а) детален опис на функциите и услугите наведени во член 4 став (1) точки к) до м) од овој Правилник;

б) постапките кои ќе се применуваат при вршењето на функциите и услугите од точка а) на овој член.

Информации кои се однесуваат на групата чиј дел е депозитарот

Член 12

(1) Ако депозитарот барател е дел од група на друштва која вклучува други депозитари или банки (кредитни институции) кои извршуваат помошни услуги од банкарски тип, кон барањето за издавање на одобрение се доставува:

- а) политиките и постапките од член 37 став (8) од овој Правилник;
- б) информации за составот на високото раководство, управниот одбор и акционерската структура на матичното друштво и другите друштва во групата;
- в) услугите и клучните вработени, освен високото раководство, кое депозитарот барател ги дели со другите друштва во групата.

(2) Ако депозитарот барател има матично друштво, кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат следните податоци:

- а) адреса на седиштето на матичното друштво на депозитарот барател;
- б) бројот на одобрението или регистрацијата и име на надлежниот орган за надзор на матичното друштво, ако матичното друштво е правно лице кое има одобрение за работа или е регистрирано во Република Северна Македонија, во Европската Унија или во трета земја и подлежи на надзор во согласност со законодавството на Република Северна Македонија, на Европската Унија или на трета земја.

(3) Ако депозитарот барател извршил пренос на функциите или услугите на едно од правните лица во групата во согласност со член 317 од Законот, кон барањето за издавање на одобрение се доставува кратка содржина и копија од договорот за пренос.

Глава 2

Финансиски средства за вршење на услуги на депозитарот барател

Финансиски извештаи, деловен план и план за опоравување

Член 13

(1) Кон барањето за издавање на одобрение се доставува следната финансиска и деловна документација со цел утврдување на усогласеноста на депозитарот барател со членовите 291, 292 и 298 од Законот:

- а) финансиски извештаи, вклучувајќи комплетен сет на финансиски извештаи за претходните три години и извештај од извршената ревизија на годишните и консолидираните финансиски извештаи за претходните три години;
- б) доколку ревизијата на депозитарот барател ја врши надворешен ревизор, име и регистарски број на надворешниот ревизор;
- в) деловен план, вклучувајќи финансиски план и проценет буџет кој предвидува различни деловни сценарија за услугите што ги врши депозитарот барател за период од најмалку три години;
- г) план за основање на друштва ќерки или подружници и нивна локација;
- д) опис на деловните активности кои депозитарот барател има намера да ги врши, вклучувајќи деловни активности на друштва ќерки или подружници на депозитарот барател.

(2) Доколку не се достапни историски финансиски податоци од став (1) точка а) од овој член, кон барањето за издавање на одобрение се доставува:

- а) доказ за износот на почетниот капитал согласно со член 290 од Законот;

б) доказ за доволно финансиски средства за период од шест месеци по издавањето на одобрението;

в) меѓупериодиски финансиски извештај;

г) извештаи за финансиската состојба на депозитарот барател, вклучувајќи биланс на состојба, биланс на успех, промени во капиталот и паричните текови и резиме на сметководствените политики и други релевантни објаснувања;

д) ревидирани годишни финансиски извештаи на матичните друштва за три финансиски години пред датумот на поднесување на барањето.

(3) Кон барањето за издавање на одобрение се доставува опис на планот за закрепнување со цел обезбедување на континуитет на клучните операции на депозитарот, вклучувајќи ги елементите од член 334 став (3) од Законот.

Глава 3

Организациски барања

Органограм

Член 14

(1) Депозитарот барател кон барањето за издавање на одобрение доставува органограм во кој е опишана организациската структура на депозитарот.

(2) Органограмот од став (1) од овој член ги содржи следните податоци:

а) идентитет и задачи на одговорните лица на следните позиции:

- високото раководство;

- одговорните лица за оперативните функции од член 47 став (5) од овој Правилник;

- раководителите задолжени за активностите на подружниците на депозитарот барател;

- останатите важни функции во рамки на работењето на депозитарот барател;

б) бројот на вработени во секој оддел и работна единица.

Кадровски политики и постапки

Член 15

Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации за кадровските политики и постапки на депозитарот барател и тоа:

а) опис на политиката за исплата на плати и други надоместоци, вклучувајќи информации за фиксните и варијабилните елементи на платите и другите надоместоци на високото раководство, членовите на управниот одбор и вработените именувани за вршење на функцијата на управување со ризици, функција за следење на усогласеноста и внатрешна контрола, функција на внатрешна ревизија и технолошка функција на депозитарот барател;

б) мерките кои депозитарот ги воспоставил за намалување на ризикот од прекумерно потпирање на одговорности доверени на поединечно лице.

Алатки за следење на ризикот и механизми за управување со ризикот

Член 16

(1) Барањето за издавање на одобрение за работа ги содржи и следните информации за механизмите за управување со ризикот (во понатамошниот текст механизми за управување) и алатките за следење на ризикот на депозитарот барател:

а) опис на механизмите за управување на депозитарот барател воспоставени во согласност со член 47 став (3) од овој Правилник;

б) политики, процедури и системи воспоставени во согласност со член 47 став (1) од овој Правилник;

в) опис на составот на управниот одбор и високото раководство и одборите формирани согласно член 48 од овој Правилник.

(2) Информациите од став (1) вклучуваат опис на процесите за избор и именување на високото раководство и членови на управниот одбор, како и за оценување на нивното работење и нивно разрешување.

Функција за следење на усогласеноста, внатрешна контрола и внатрешна ревизија

Член 17

(1) Кон барањето за издавање на одобрение се доставува опис на постапките кои ги воспоставува депозитарот барател за внатрешно известување за непочитување на прописите согласно со член 37 став (6) од овој Правилник.

(2) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации за политиките и постапките на депозитарот барател кои се однесуваат на внатрешната ревизија од член 51 од овој Правилник, вклучувајќи го следното:

а) опис на алатките за следење и оценување на соодветноста и ефикасноста на системот за внатрешна ревизија на депозитарот барател;

б) опис на алатките за контрола и заштита на системот за обработка на податоци на депозитарот барател;

в) опис на развојот и примената на методологијата на внатрешната ревизија на депозитарот барател;

г) план за работа на функцијата на внатрешна ревизија за период од три години по поднесување на барањето;

д) опис на надлежностите и квалификациите на секое лице одговорно за спроведување на внатрешна ревизија под надзор на одборот за ревизија.

(3) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат следните информации за функцијата за следење на усогласеноста и внатрешната контрола на депозитарот барател:

а) опис на надлежностите и квалификациите на лицата одговорни за функцијата за обезбедување усогласеност и внатрешна контрола и другите вработени кои учествуваат во проценката на усогласеност, вклучувајќи опис на начинот на кој се обезбедува независност на функцијата за следење на усогласеноста и внатрешна контрола од останатите деловни единици;

б) политики и постапки на функцијата за следење на усогласеноста и внатрешна контрола, вклучувајќи опис на улогата на управниот одбор и високото раководство во обезбедувањето на усогласеноста;

в) доколку е достапен, најновиот внатрешен извештај подготвен од лица одговорни за функцијата за следење на усогласеноста и внатрешна контрола или другите вработени кои работат на проценка на усогласеноста во депозитарот барател.

Високо раководство, управен одбор и акционери

Член 18

(1) Кон барањето за издавање на одобрение за секој член на високото раководство и на управниот одбор на депозитарот барател се доставува документацијата пропишана со Правилникот за давање одобрение на член на орган на управување и член на орган на

надзор на инвестициско друштво, пазарен оператор и овластен депозитар како и условите и критериумите за проценка на соодветноста на членовите на органите и на носителите на клучни функции.

(2) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат следните информации во врска со сопственичката структура и акционерите на депозитарот барател:

а) опис на сопственичката структура на депозитарот барател, вклучувајќи идентитет и обем на интерес на било кој субјект кој е во позиција да може да има контрола над работењето на депозитарот барател;

б) попис на акционерите и лицата кои се во позиција да можат да остваруваат директна или индиректна контрола над управувањето со депозитарот.

Управување со судир на интереси

Член 19

(1) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат следните информации за мерките и постапките кои ги пропишал депозитарот барател за утврдување на можните судири на интереси и управување со нив во согласност со член 295 став (2) од Законот и член 50 од овој Правилник:

а) опис на мерките и постапките кои се однесуваат на утврдување на потенцијалните судири на интереси, управување со нив и нивно пријавување до Комисијата и постапки со кои се обезбедува дека вработените во депозитарот барател се запознаени со тие мерки и постапки;

б) опис на контролите и мерките кои се воспоставени со цел исполнување на барањата од точка а) од овој став за управување со судири на интереси;

в) опис на следните елементи:

- надлежности и одговорности на клучните вработени, особено кога имаат одговорности и во други субјекти;

- механизми со кои се обезбедува дека лицата кои се во траен судир на интереси се изземени од постапките на одлучување и не добиваат релевантни информации за прашањата на кои влијае трајниот судир на интереси;

- ажуриран регистар на постојни судири на интереси во времето на поднесување на барањето и опис на начинот на управување со тие судири на интереси.

(2) Доколку депозитарот барател е дел од група, регистарот од став (1) точка в) потточка 3 вклучува опис на судири на интереси кои настануваат поради другите друштва во групата во врска со било која услуга која ја врши депозитарот барател и воспоставените механизми за управување со тие судири на интереси.

Доверливост

Член 20

(1) Депозитарот барател со барањето за издавање на одобрение доставува политики и постапки за спречување на неовластена употреба или обелоденување на доверливи информации.

(2) Доверливите информации од став (1) од овој член ги опфаќаат следните информации:

а) информации кои се однесуваат на членките/учесниците, клиентите, издавачите или други корисници на услугите на депозитарот барател;

б) други информации со кои располага депозитарот барател во рамките на својата деловна активност, а кои не смеат да се користат во комерцијални цели.

(3) Кон барањето се доставуваат следните информации за пристапот на вработените до информациите со кои располага депозитарот барател:

а) интерни постапки за одобрување на пристап до информациите со кои се обезбедува безбеден пристап до податоците;

б) опис на сите ограничувања во однос на користењето на податоците врз основа на доверливост.

Одбор на корисници

Член 21

Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат следните информации за секој одбор на корисници:

а) мандатот на одборот на корисници;

б) постапките на управување со одборот на корисници;

в) оперативните постапки на одборот на корисници;

г) критериуми за прием и постапка за избор на членовите на одборот на корисници;

д) список на предложените членови на одборот на корисници со наведување на интересите кои ги застапуваат.

Водење на евиденција

Член 22

Кон барањето за издавање на одобрение се доставува опис на системите, политиките и постапките за водење на евиденција на депозитарот барател кои се воспоставуваат и одржуваат во согласност со член 295 од Законот и овој Правилник.

Глава 4

Правила за водење на работењето

Долгорочни и краткорочни цели

Член 23

Кон барањето за издавање на одобрение се доставува опис на долгорочните и краткорочните цели на депозитарот барател согласно член 59 став (1) од овој Правилник.

Постапување по жалби и поплаки

Член 24

Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат правилата на депозитарот барател за постапување по жалби и по поплаки од членките/учесниците и од останатите корисници на неговите услуги.

Услови за членство и учество во системите за утврдување и порамнување

Член 25

(1) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат сите потребни информации поврзани со членство во депозитарот барател и учество во системите за утврдување и порамнување со кои управува депозитарот барател (во понатамошниот текст: учество) во согласност со член 311 од Законот и членовите 60, 61 и 62 од овој Правилник, кои го вклучуваат следното:

а) критериуми за членство со кои се овозможува фер и отворен пристап на правни лица кои имаат намера да станат членки корисници на депозитарот барател согласно со член 319 од Законот;

б) критериуми за учество со кои се овозможува фер и отворен пристап на сите правни лица (кои имаат одобрение за работа) кои имаат намера да учествуваат во системите за утврдување и порамнување на хартии од вредност со кои управува депозитарот барател;

в) постапки за примена на дисциплински мерки против членките/учесници и лица вработени во истите кои постапуваат спротивно на одредбите од Законот;

г) постапки за примена на дисциплински мерки против постојните членки/учесници кои не ги исполнуваат критериумите за членство/учество.

(2) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат правилата и постапките на депозитарот барател за постапување во случај на неисполнување на обврските од страна на членките/учесниците.

Надоместок за услугите на депозитарот

Член 26

(1) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат документи и информации за надоместоците за услугите на депозитарот барател, односно се доставува тарифникот кој го утврдува депозитарот барател.

(2) Информациите од став (1) од овој член особено треба да ги вклучуваат цените и надоместоците за секоја основна услуга обезбедена од депозитарот барател и сите постоечки попусти, како и условите за намалувањата.

Процедури за комуникација со членките/учесниците и останатата пазарна инфраструктура

Член 27

Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации за начинот на кој депозитарот-барател користи меѓународни отворени комуникациски постапки и стандарди за пренос на пораки и податоци во неговите процедури за комуникација со членките/учесниците и останатата пазарна инфраструктура.

Глава 5

Барања за услуги обезбедени од депозитарот

Нематеријализирана форма, предвидени датуми на порамнување и мерки за спречување и решавање на неуспешни порамнувања и интегритет на емисијата

Член 28

(1) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации за постапките во однос на евиденцијата во нематеријализирана форма со кои се докажува усогласеност со член 266 од Законот.

(2) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат следните информации за:

а) постапки и мерки за спречување на неуспешни порамнувања;

б) мерки за решавање на неуспешни порамнувања.

(3) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации за правилата и постапките на депозитарот барател со кои се обезбедува интегритет на емисијата на хартии од вредност од членовите 65 до 71 од овој Правилник.

Заштита на хартиите од вредност на членките/учесниците и нивните клиенти

Член 29

Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации за воспоставените мерки за заштита на хартиите од вредност на членките/учесниците на депозитарот барател и нивните клиенти во согласност со член 73 од овој Правилник кои опфаќаат:

а) правила и постапки за намалување на ризикот и управување со ризиците поврзани со чувањето на хартиите од вредност;

б) детален опис на различните нивоа на сегрегација понудени од депозитарот, опис на трошоците поврзани со секое ниво, комерцијалните услови под кои се нудат, нивните главни правни импликации и важечките прописи од областа на инсолвентноста (стечајот);

в) правилата и постапките за добивање на согласноста од член 73 ставови (9) и (10) од овој Правилник.

Конечност на порамнувањето и порамнување на готовинските плаќања

Член 30

(1) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат правила со кои се регулира конечноста на трансакциите со хартии од вредност и парични средства за секој систем за утврдување и/или порамнување со кој ќе управува депозитарот барател во согласност со член 314 од Законот.

(2) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат постапки за порамнување на готовинските плаќања за секој систем за утврдување и порамнување на хартии од вредност со кој ќе управува во согласност со член 314 став (5) од Законот.

(3) Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат правилата и постапките кои ги воспоставува депозитарот барател во случај на неисполнување на обврските на учесниците во системот за утврдување и/или порамнување.

Пренос на средствата на членките/учесниците и нивните клиенти во случај на одземање на одобрението за работа на овластениот депозитар

Член 31

Со барањето за издавање на одобрение депозитарот барател доставува информации за постапките воспоставени од депозитарот барател со кои се обезбедува навремено и уредно порамнување и пренос на средствата на клиентите и членките/учесниците на друг депозитар во случај на одземање на неговото одобрение за работа.

Глава 6

Прудентни барања

Правен ризик

Член 32

Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат сите информации кои се неопходни за да може Комисијата да процени дека депозитарот барател ги презел сите разумни мерки за идентификација и намалување на ризиците кои произлегуваат од

потенцијалниот судир на интереси помеѓу различните законодавства во земјите каде истиот ги извршува своите дејности во согласност со член 297 од Законот, вклучувајќи и правна проценка врз која се засновани тие мерки.

Ризик од деловното работење

Член 33

(1) Депозитарот барател доставува опис на системот за управување и контрола на своето работење и на воспоставените ИТ алатки со цел управување со ризиците кои произлегуваат од деловното работење во согласност со член 298 од Законот.

(2) Доколку депозитар барател прибавил оценка на ризикот од трето лице, истата ја доставува кон барањето за издавање на одобрение заедно со сите релевантни информации со кои се поткрепува таа оценка на ризик.

Оперативен ризик

Член 34

(1) Со барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации со кои се докажува дека овластениот депозитар ги исполнува барањата за управување со оперативен ризик во согласност со член 299 од Законот и членовите 77 до 84 од овој Правилник.

(2) Депозитарот барател ги доставува и следните информации за листата на помошни услуги од член 288 став (2) од Законот:

- а) копија од договорот за пренос на активности на трети лица;
- б) методите кои ќе се користат за следење на нивото на услуги на пренесените услуги и активности на трети лица.

Капитални барања

Член 35

Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат информации дека капиталот на депозитарот барател, вклучувајќи ги и задржаната добивка и резервите ги исполнуваат условите од член 292 став (1) од Законот.

Политика на вложувања

Член 36

Кон барањето за издавање на одобрение се доставуваат докази дека:

- а) овластениот депозитар го држи својот финансиски имот во согласност со член 291 ставови (1) до (3) од Законот и Правилникот од член 291 став (6) од Законот;
- б) вложувањата на овластениот депозитар се во согласност со член 291 став (2) од Законот и Правилникот од член 291 став (6) од Законот.

Дел 3 Начин на работа на овластен депозитар

Глава 1

Организациски барања

Општи одредби

Член 37

(1) Овластениот депозитар е должен да воспостави сеопфатни механизми за управување, кои вклучуваат јасна организациска структура со добро дефинирани, транспарентни и конзистентни линии на одговорност, ефективни процеси за идентификување, управување, следење и известување за ризиците на кои е или би можел да биде изложен, соодветни политики за наградување како и механизми за внатрешна контрола, вклучувајќи административни и сметководствени процедури.

(2) Овластениот депозитар е должен да усвои политики и постапки кои се доволно ефикасни за обезбедување усогласеност со Законот и овој Правилник, вклучувајќи и усогласеност на неговото раководство и вработените.

(3) Овластениот депозитар е должен да пропише и спроведува ефективни писмени организациски и административни политики за идентификување и управување со какви било потенцијални судири на интереси меѓу неговите членки/учесници или нивните клиенти и овластениот депозитар, вклучувајќи:

- а) раководството на овластениот депозитар;
- б) вработените во овластениот депозитар;
- в) членовите на управниот одбор на овластениот депозитар;
- г) секое лице кое остварува директна или индиректна контрола на овластениот депозитар;
- д) секое лице кое е во тесна поврзаност со лицата од точките а), б) и в) од овој став и
- ѓ) секое лице кое е во тесна поврзаност со овластениот депозитар.

(4) Доколку се појават можни конфликти на интереси, овластениот депозитар пропишува и применува соодветни постапки за нивно решавање.

(5) Овластениот депозитар е должен политиките од став (3) да ги направи достапни на јавноста.

(6) Овластениот депозитар е должен да воспостави соодветни постапки за своите вработени за внатрешно пријавување на актуелните или потенцијалните прекршувања преку соодветен канал.

(7) Овластениот депозитар подлежи на редовна и независна ревизија, чии наоди се доставуваат до управниот и до надзорниот одбор и до Комисијата, и доколку е соодветно, земајќи ги предвид потенцијалните судири на интереси меѓу членовите на одборот на корисници и овластениот депозитар, до одборот на корисници.

(8) Доколку овластениот депозитар е дел од група на друштва која вклучува други депозитари кои извршуваат помошни услуги од банкарски тип или банки (кредитни институции), должен е да усвои детални политики и постапки со кои се определува начинот на кој барањата од овој член се применуваат на групата и на посебните субјекти од групата.

Високо раководство, орган на управување и надзор и акционери

Член 38

(1) Високото раководство на овластениот депозитар треба да има добар углед и искуство за да се обезбеди прудентно и сеопфатно управување со овластениот депозитар.

(2) Овластениот депозитар е должен да има орган на надзор во кој најмалку една третина од членовите се независни, но не помалку од двајца негови членови.

(3) Независен член на органот на надзор е член на органот на надзор кој не е во деловен, семеен или друг однос кој доведува до судир на интереси во однос на овластениот депозитар или имателите на квалификувано учество, неговото раководство или неговите членки/учесници и кој не бил во таков однос во период од пет години пред изборот во органот на управување и надзор.

(4) Наградите на независните и другите неизвршни членови на органот на управување и надзор не се поврзани со деловните резултати на овластениот депозитар.

(5) Управниот одбор треба да биде составен од соодветни членови со доволно добар углед и соодветна мешавина на вештини, искуство и знаење на овластениот депозитар и на пазарот.

(6) Надзорниот одбор поставува цел за соодветна застапеност на недоволно застапениот пол во органот на управување и подготвува политика за начинот на зголемување на бројот на недоволно застапениот пол за да се исполни таа цел. Целта, политиката и нејзиното спроведување ќе бидат јавно објавени.

(7) Овластениот депозитар е должен да ги направи достапни записниците од седниците на органот на управување и надзор на Комисијата и овластениот ревизор врз основа на барање.

Одбор на корисници

Член 39

(1) Овластениот депозитар воспоставува одбор на корисници за секој систем за утврдување и порамнување на трансакции со хартии од вредност со кој управува, а кој се состои од претставници на издавачите и членките/учесниците на тие системи за утврдување и порамнување. Советите кои произлегуваат од одборот на корисници треба да бидат независни од било какво директно влијание од страна на раководството на овластениот депозитар.

(2) Овластениот депозитар на недискриминаторски начин го дефинира мандатот на секој формиран одбор на корисници, механизмите за управување неопходни за обезбедување на нивната независност и начинот на работа, како и критериумите за пристапувања и избор на членовите на одборот на корисници.

(3) Политиките за начинот на работа и управување можат да бидат јавно достапни по проценка на депозитарот и обезбедуваат дека одборот на корисници е одговорен директно пред управниот одбор.

(4) Одборот на корисници го советува управниот одбор за клучните прашања кои влијаат на неговите членови, вклучувајќи ги критериумите за прифаќање на издавачите или членките/учесниците во системот за утврдување и/или порамнување на хартии од вредност како и за нивото на услуга.

(5) Нивото на услуга од став (4) од овој член вклучува избор на механизми за утврдување и порамнување, оперативните структури на депозитарот, опсег на производи кои се порамнуваат или евидентираат, примена на технологија за работење на овластениот депозитар и релевантни постапки.

(6) Одборите на корисници можат да достават необврзувачко мислење на управниот одбор кое содржи образложени причини во однос на тарифникот на депозитарот.

(7) Членовите на одборите на корисници се обврзани на доверливост. Доколку претседателот на одборот на корисници утврди дека член има постоен или потенцијален судир на интереси во однос на одредено прашање, на тој член нема да му биде дозволено да гласа по тоа прашање.

(8) Овластениот депозитар веднаш и без одлагање ја известува Комисијата и одборот на корисници за секоја одлука со која управниот одбор одлучил да не го следи советот на одборот на корисници. Одборот на корисници може да ја извести Комисијата за секоја област за која смета дека не се следи советот на одборот на корисници.

Пренос на активности на трети лица

Член 40

(1) Кога овластениот депозитар го пренесува извршувањето на главните функции или на помошните услуги на трети лица, тој е во целост одговорен за извршување на сите свои обврски согласно Законот и овој Правилник и мора да биде континуирано усогласен со следните услови:

- а) преносот не доведува до делегирање на одговорноста;
- б) не се менуваат односите и обврските на овластениот депозитар спрема неговите членки/учесници или издавачи;
- в) условите под кои е издадено одобрението за работа ефективно не се менуваат;
- г) преносот не ги оневозможува надзорните функции на Комисијата, вклучувајќи директен теренски пристап со цел прибирање на сите релевантни информации потребни за извршување на тие функции;
- д) преносот не го оневозможува овластениот депозитар од пристап до системите и контролите неопходни за управување со ризиците со кои се соочува;
- ѓ) овластениот депозитар задржува стручност и средства потребни за оценка на квалитетот на пренесените активности, организациската и капиталната адекватност на третото лице, за ефикасен надзор на пренесените активности и за управување со ризиците поврзани со пренос на активности на континуирана основа;
- е) овластениот депозитар има директен пристап до релевантните информации за пренесените активности;
- ж) третото лице соработува со Комисијата и релевантните органи во врска со пренесените активности;
- з) овластениот депозитар обезбедува дека третото лице ги исполнува стандардите пропишани со прописите за заштитата на личните податоци и е одговорен за обезбедување дека тие стандарди се наведени во договорот помеѓу овластениот депозитар и третото лице и дека се почитуваат.

(2) Овластениот депозитар ги дефинира своите права и обврски и правата и обврските на третото лице со писмен договор. Склучениот договор помеѓу овластениот депозитар и третото лице содржи одредба дека овластениот депозитар може да го раскине договорот.

(3) Овластениот депозитар и третото лице се должни на барање на Комисијата да ги направат достапни сите информации потребни за проценка на усогласеноста на пренесените активности со член 318 од Законот и овој Правилник.

(4) Овластениот депозитар мора да добие одобрение од Комисијата за преносот на извршувањето на главните функции или на помошните услуги на трети лица согласно член 317 од Законот.

(5) Ставовите (1) до (4) од овој член не се применуваат кога овластениот депозитар врши пренос на главните функции или на помошните услуги на субјект од јавниот сектор и кога таквиот пренос е уреден со посебна законска, регулаторна и оперативна рамка, а кои се договорени и формализирани помеѓу субјектот од јавниот сектор и овластениот депозитар, а за кои Комисијата дала соодветно одобрение врз основа на условите определени во Законот и овој Правилник.

Водење на евиденција

Член 41

(1) Овластениот депозитар е должен да ја чува целокупната документација за услугите и активностите, како и за помошните услуги од член 288 став 2 од Законот, најмалку десет години, за да и овозможи на Комисијата да ја следи усогласеноста со барањата од Законот и овој Правилник.

(2) Овластениот депозитар е должен да ја стави на располагање документацијата од став (1) од овој член врз основа на барање на Комисијата, други релевантни органи и секој друг јавен орган кој има овластување согласно закон да бара пристап до таа документација заради исполнување на своите надлежности.

Подглава 1

Организациски барања за водење на евиденција

Општи барања во врска со водење на евиденција

Член 42

(1) Овластениот депозитар е должен да води целосна и точна евиденција за сите функции и услуги во секое време, вклучително и за време на настани кои предизвикуваат прекин на операциите кои ги извршува овластениот депозитар и кога се активираат планот за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија.

(2) Евиденцијата од став 1 која ја води овластениот депозитар треба да ја опфаќа одделно секоја функција и услуга која ја врши овластениот депозитар во согласност со Законот и овој Правилник.

(3) Овластениот депозитар е должен да ја води евиденцијата од став (1) од овој член на траен медиум.

(4) Системот за водење на евиденција на овластениот депозитар треба да ги исполнува следните услови:

а) секоја клучна фаза од обработката на записите од страна на овластениот депозитар може да се возобнови;

б) оригиналната содржина на записот, пред какви било корекции или други измени, може да се евидентира, следи и да се врати;

в) воспоставени се мерки со кои се спречува неовластена промена на евиденцијата;

г) воспоставени се мерки со кои се обезбедува безбедност и доверливост на евидентираниите податоци;

д) механизам за идентификување и корекција на грешките е вграден во системот за водење евиденција;

ѓ) во рамките на системот за водење на евиденција е обезбедено навремено враќање на записите во случај на дефект на системот.

Евиденција за трансакциите/инструкциите за порамнување

Член 43

(1) Овластениот депозитар води евиденција за сите трансакции, инструкции и налози за порамнување во врска со ограничувањата за порамнување што ги обработува и ќе обезбеди дека неговите записи ги вклучуваат сите потребни информации за нивна прецизна идентификација.

(2) Во однос на секоја инструкција и налог за порамнување во врска со добиените ограничувања за порамнување, овластениот депозитар веднаш по приемот на релевантните информации составува и води ажурирана евиденција за следните детали, во зависност од тоа дали инструкцијата за порамнување или ограничувањата за порамнување се однесуваат само на хартии од вредност или парични средства или и на хартии од вредност и на парични средства:

- а) вид на инструкцијата за порамнување:
 - инструкции за порамнување без плаќање кои се состојат од инструкции за испорака без плаќање и примање без плаќање;
 - инструкции за порамнување за испорака наспроти плаќање и за примање наспроти плаќање;
 - инструкции за порамнување за испорака со плаќање и за примање со плаќање;
 - инструкции за порамнување за плаќање без испорака;
- б) вид на трансакцијата:
 - купување или продажба на хартии од вредност;
 - операции за управување со колатерал;
 - операции за кредитирање/позајмување хартии од вредност;
 - репо трансакции и
 - други;
- в) единствен референтен број на налогот на членката/учесникот;
- г) датум на тргување;
- д) предвидениот датум на порамнување;
- ѓ) временска ознака на порамнувањето;
- е) временска ознака на внесот на инструкцијата за порамнување во системот за утврдување и/или порамнување;
- ж) временска ознака кога инструкцијата за порамнување станала неотповиклива;
- з) временска ознака на усогласување во случај на усогласени инструкции за порамнување;
 - с) идентификациска ознака на сметката за хартии од вредност;
 - и) идентификациска ознака на платежната сметка;
 - ј) идентификациска ознака на банката за порамнување;
 - к) идентификациска ознака на членката/учесникот која ја дава инструкцијата;
 - л) идентификациска ознака на другата договорна страна на членката/учесникот која ја дава инструкцијата;
 - љ) идентификациска ознака на клиентот на членката/учесникот која ја дава инструкцијата, ако му е познат на овластениот депозитар;
 - м) идентификациска ознака на клиентот на другата договорна страна на членката/учесникот која ја дава инструкцијата, ако му е познат на овластениот депозитар;
 - н) идентификациска ознака на хартијата од вредност;
 - њ) валута на порамнувањето;
 - о) паричен износ на порамнувањето;

- п) количина или номинален износ на хартиите од вредност;
 - р) статус на инструкцијата за порамнување кој го опфаќа следното:
 - инструкции кои имаат статус “во чекање” и кои се уште може да бидат порамнети на предвидениот датум на порамнување
 - неуспешни инструкции за порамнување кои не можат да бидат порамнети на предвидениот датум на порамнување
 - целосно порамнети инструкции за порамнување
 - делумно порамнети инструкции за порамнување, вклучувајќи го порамнетиот и непорамнетиот дел од финансиските инструменти и парични средства
 - откажани инструкции за порамнување, вклучувајќи информација дали ги откажал системот за утврдување и/или порамнување или членката/учесникот.
- (3) За секоја категорија на инструкции за порамнување од став (2) од овој член се евидентираат следните информации:
- а) дали инструкцијата е усогласена или неусогласена;
 - б) дали може инструкцијата делумно да се порамни;
 - в) дали инструкцијата е задржана;
 - г) причини поради кои инструкцијата има статус “во чекање” или не успеала;
 - д) место на тргување;
 - ѓ) место на порамнување, доколку е применливо;
 - е) доколку е извршено купување на хартии од вредност заради спроведување на успешно порамнување, детали за следното:
 - конечен резултат на постапката на купување на последниот работен ден од периодот на одложување на порамнувањето, вклучувајќи број и вредност на финансиски инструменти, доколку купувањето е делумно или целосно успешно;
 - плаќање на парични надоместоци, вклучувајќи за износот на паричен надоместок доколку постапката на купување на хартии од вредност е невозможна, неуспешна или е делумно успешна;
 - откажување на првичната инструкција за порамнување;
 - за секое неуспешно порамнување, износот на паричната казна.

Евиденција на позициите (хартиите од вредност)

Член 44

- (1) Овластениот депозитар води евиденција на позициите на сите сметки на хартии од вредност кои ги води.
- (2) Овластениот депозитар води одделна евиденција за секоја сметка која се води во согласност со член 73 од овој Правилник.
- (3) Овластениот депозитар води евиденција за следните информации:
- а) идентификациска ознака на секој издавач за кој овластениот депозитар ги врши главните функции од член 288 став (1) од Законот;
 - б) идентификациска ознака на секоја емисија на хартии од вредност за која овластениот депозитар ги врши главните функции од член 288 став (1) од Законот, законодавството врз основа на кое се издадени хартиите од вредност кои ги евидентирал овластениот депозитар и државата во која е основан издавачот на секоја емисија на хартии од вредност;
 - в) идентификациска ознака на секоја емисија на хартии од вредност евидентирана на сметките на хартии од вредност со кои овластениот депозитар не управува на централно ниво, законодавството врз основа на кое се издадени хартиите од вредност кои ги евидентирал овластениот депозитар и државата во која е основан издавачот на секоја емисија на хартии од вредност;

г) идентификациска ознака на депозитарот-издавач или релевантен субјект од трета земја кој извршува слични функции за депозитарот-издавач за секоја емисија на хартии од вредност од алинеја в) од овој став;

д) идентификациска ознака на сметката на хартиите од вредност на издавачот, во случај на депозитар-издавач;

ѓ) идентификациска ознака на платежната сметка на издавачот, во случај на депозитар-издавач;

е) идентификациска ознака на банката за порамнување со која се користи секој издавач, во случај на депозитар-издавач;

ж) идентификациска ознака на членката/учесникот;

з) државата во која е основана членката/учесникот;

с) идентификациска ознака на сметката на хартиите од вредност на членката/учесникот;

и) идентификациска ознака на платежните сметки на членката/учесникот;

ј) идентификациска ознака на банката за порамнување со која се користи секоја членка/учесник;

к) држава во која е основана банката за порамнување со која се користи секоја членка/учесник.

(4) На крајот на секој работен ден овластениот депозитар ги евидентира за секоја позиција следните детали во мерка во која се релевантни за позицијата:

а) идентификациска ознака на членката/учесникот и на останатите сопственици на сметки на хартии од вредност;

б) видот на сметката на хартии од вредност во зависност од тоа дали сметката на хартии од вредност припаѓа на членката/учесникот (принципал сметка на членката/учесникот), на некој од клиентите (сопственичка сметка за клиенти) или на повеќе клиенти (збирна сметка за клиенти);

в) за секоја идентификациска ознака на емисијата на хартии од вредност (ИСИН), состојбата на сметката за хартии од вредност на крајот на денот со која е опфатен одреден број на хартии од вредност;

г) за секоја сметка за хартии од вредност и ИСИН од алинеја в) од овој став, број на хартиите од вредност кои подлежат на ограничување за порамнување, видот на ограничувањето и идентитет на корисникот на ограничувањето на крајот на денот.

(5) Овластениот депозитар води евиденција за неуспешните порамнувања и мерките кои ги презема овластениот депозитар и неговите членки/учесници со цел спречување и решавање на неуспешните порамнувања.

Евиденција на помошните услуги

Член 45

(1) Овластениот депозитар води евиденција за секоја помошна услуга од член 288 став (2) од Законот која ја извршува.

(2) Доколку овластениот депозитар врши помошни услуги кои не се изречно наведени во член 288 став (2) од Законот, должен е да води соодветна евиденција на тие услуги.

(3) Евиденцијата од став (1) од овој член е пропишана со Прилог 3 од овој Правилник.

Деловна евиденција

Член 46

(1) Овластениот депозитар води соодветна и уредна евиденција за активностите поврзани со неговото работење и внатрешна организација.

(2) Евиденцијата од став (1) од овој член ги одразува сите суштински измени во документите кои ги води овластениот депозитар и го опфаќа следново:

а) органограм за органот на управување и надзор, високото раководство, релевантните одбори, оперативните единици и сите други единици или одделенија на овластениот депозитар;

б) идентитетите на акционерите, без разлика дали се физички или правни лица, кои вршат директна или индиректна контрола врз управувањето со овластениот депозитар или кои имаат учество во капиталот на овластениот депозитар и висината на тие учества;

в) учество на овластениот депозитар во капиталот на други правни лица;

г) документите кои ги потврдуваат политиките, постапките и процесите со кои се исполнуваат организациските барања на овластениот депозитар и во однос на функциите и услугите што ги извршува овластениот депозитар;

д) записниците од седниците на органот на управување и надзор, од седниците на одборите на високото раководство и други одбори;

ѓ) записниците од седниците на одборите на корисници;

е) записниците од состаноците на работните групи со членките/учесниците, доколку такви се формирани;

ж) извештаите на внатрешната и комерцијалната ревизија, извештаите за управување со ризици, извештаите на внатрешната контрола и функцијата на следење на усогласеноста, вклучувајќи одговори од високото раководство на тие извештаи;

з) сите договори за пренос на активности на трети лица;

с) план за континуирано работење и план за опоравување од штетни влијанија;

и) евиденција на целокупниот имот, обврски и платежните сметки на овластениот депозитар;

ј) евиденција на сите трошоци и приходи, вклучувајќи ги и трошоците и приходите кои се водат одделно во согласност со член 63 став (8) од овој Правилник;

к) примените формални поплаки, вклучувајќи информации за името и адресата на подносителот на поплаката; датумот на прием на поплаката; имињата на сите лица наведени во поплаката; опис на природата и содржината на поплаката и датум на решавање на поплаката;

л) евиденција на секој прекин во извршувањето на функциите и услугите или нефункционалност, вклучувајќи детален извештај за времето, последиците и преземените корективни мерки во однос на прекилот или нефункционалноста;

љ) писмената комуникација со Комисијата и други релевантни органи;

м) документација за поврзување на депозитари во согласност со подзаконскиот акт кој се уредува постапката за поврзување на депозитари;

н) тарифи и надоместоци кои се применуваат на различни функции и услуги, вклучувајќи попусти или други погодности.

Подглава 2

Алатки за следење на ризикот

Алатки за следење на ризикот на овластениот депозитар

Член 47

(1) Овластениот депозитар воспоставува, како дел од своите механизми за управување, документирани политики, постапки и системи со кои се идентификуваат, мерат, следат и управуваат ризиците и се овозможува известување за ризиците на кои може да биде

изложен овластениот депозитар и за ризиците кои овластениот депозитар ги претставува на сите други субјекти, вклучително и неговите членки/учесници и нивните клиенти, како и поврзаните депозитари, централните други договорни страни, местата за тргување, платните системи, банките за порамнување, поддржувачите на ликвидност и вложувачите.

(2) Овластениот депозитар ги структурира политиките, постапките и системите на начин кој им обезбедува на корисниците и нивните клиенти на соодветен начин да ги управуваат и решаваат ризиците кои тие ги претставуваат за овластениот депозитар.

(3) За целите на став (1) од овој член, механизмите за управување на овластениот депозитар треба да вклучуваат:

а) состав, улога, надлежности, постапки за именување, оценување на успешноста и одговорноста на управниот одбор и неговите одбори за следење на ризикот;

б) структура, улога, надлежности, постапки за именување и оценување на успешноста на високото раководство;

в) линии на известување меѓу високото раководство и управниот одбор.

(4) Механизмите за управување од ставот (3) од овој член треба да бидат јасно опишани и добро документирани.

(5) Овластениот депозитар воспоставува и ги утврдува надлежностите на следните функции:

а) функција на управување со ризици;

б) технолошка функција;

в) функција за следење на усогласеноста и внатрешна контрола;

г) функција на внатрешна ревизија.

(6) Секоја функција од став (5) од овој член има добро документиран опис на своите задачи, потребните овластувања, ресурси, експертиза и пристап до сите релевантни информации за извршување на тие задачи и работи независно од другите функции на овластениот депозитар.

(7) Овластениот депозитар е должен во своето работење да го применува кодексот за корпоративно управување донесен од пазарниот оператор.

Одбори за следење на ризикот

Член 48

(1) Овластениот депозитар ги формира следните одбори:

а) одбор за ризици одговорен за советување на управниот одбор за севкупната актуелна и идна толеранција на ризик и стратегија во однос на ризикот;

б) одбор за ревизија кој е одговорен за советување на управниот одбор за работата на функцијата на внатрешна ревизија на овластениот депозитар, над која тој врши надзор;

в) одбор за надоместоци кој е одговорен за советување на управниот одбор за политиката за исплата на плати и други надоместоци, над чија примена тој врши надзор.

(2) Со секој одбор претседава лице со соодветно искуство во делокругот на надлежноста на тој одбор и одборот е независен од извршните членови на управниот одбор на овластениот депозитар. Мнозинството членови на секој одбор не смеат да бидат членови на управниот одбор.

(3) Овластениот депозитар утврдува јасни и јавно достапни надлежности и постапки на секој одбор и по потреба им обезбедува пристап до надворешно стручно советување.

Одговорности на клучните вработени во однос на ризиците

Член 49

(1) Овластениот депозитар е должен да има доволен број на вработени за извршување на неговите обврски.

(2) Овластениот депозитар не може да ги дели своите вработени со другите субјекти од групата, освен ако тоа го прави во согласност со условите од писмениот договор за пренос на активности на трети лица од член 40 став (2) од овој Правилник.

(3) Управниот одбор ги презема најмалку следните одговорности:

а) воспоставува добро документирани политики, постапки и процеси врз основа на кои работат управниот одбор, високото раководство и одборите;

б) воспоставува јасни цели и стратегии за овластениот депозитар;

в) врши ефикасен надзор на високото раководство;

г) воспоставува соодветна политика за исплата на плати и други надоместоци;

д) обезбедува надзор над функцијата за управување со ризици и носи одлуки поврзани со управувањето со ризици;

ѓ) обезбедува независност и соодветни ресурси за функциите од член 47 став (5) од овој Правилник;

е) врши надзор над договорите за пренос на активности на трети лица;

ж) врши надзор и обезбедува усогласеност со сите релевантни регулаторни и надзорни барања;

з) одговара пред акционерите или други сопственици, вработените, корисниците и други релевантни засегнати страни;

с) ги преиспитува и редовно ги ажурира механизмите за управување на овластениот депозитар.

(4) Управниот одбор на овластениот депозитар е крајно одговорен за управување со ризиците за овластениот депозитар.

(5) Управниот одбор го дефинира, определува и документира соодветното ниво на толеранција на ризик и способност за поднесување на ризик за овластениот депозитар и за сите функции и услуги кои ги врши.

(6) Управниот одбор и високото раководство обезбедуваат дека политиките, постапките и контролите се во согласност со толеранцијата на ризик и способноста за поднесување на ризик на овластениот депозитар и дека со тие политики, постапки и контроли е опфатен начинот на кој овластениот депозитар ги утврдува, следи и управува ризиците и известува за нив.

(7) Високото раководство ги има најмалку следните надлежности:

а) обезбедува усогласеност на активностите на овластениот депозитар со целите и стратегиите на овластениот депозитар утврдени од управниот одбор;

б) изработува и воспоставува постапки за управување со ризик, технолошки постапки, постапки за следење на усогласеноста и внатрешна контрола со кои се унапредуваат целите на овластениот депозитар;

в) спроведува редовно преиспитување и тестирање на постапките за управување со ризик, технолошките постапки, постапките за следење на усогласеноста и внатрешна контрола;

г) обезбедува дека се издвоени доволно средства за управување со ризици, технологија, следење на усогласеноста и внатрешна контрола и за внатрешна ревизија.

(8) Овластениот депозитар воспоставува линии на одговорност кои се јасни, конзистентни и добро документирани. Овластениот депозитар има јасни и директни линии на известување помеѓу членовите на управниот одбор и високото раководство заради обезбедување на одговорност на високото раководство за неговите резултати.

(9) Линиите на известување за функцијата за управување со ризик, функцијата за следење на усогласеноста и внатрешна контрола и функцијата на внатрешна ревизија треба да бидат јасни и одвоени од линиите на известување за активностите на овластениот депозитар.

(10) Овластениот депозитар именува одговорно лице за управување со ризици кој врши имплементација на рамката за управување со ризик, вклучувајќи ги политиките и постапките воспоставени од управниот одбор.

(11) Овластениот депозитар именува одговорно лице за технологија кој врши имплементација на технолошката рамка, вклучувајќи ги политиките и постапките воспоставени од управниот одбор.

(12) Овластениот депозитар именува одговорно лице за следење на усогласеноста кој врши имплементација на рамката за следење на усогласеноста и внатрешна контрола, вклучувајќи ги политиките и постапките воспоставени од управниот одбор.

(13) Овластениот депозитар е должен да обезбеди дека функциите на одговорното лице за управување со ризици, одговорното лице за технологија и одговорното лице за следење на усогласеноста ги вршат различни лица кои се вработени во овластениот депозитар или во субјект од истата група на која и припаѓа овластениот депозитар.

(14) Овластениот депозитар воспоставува постапки со кои се обезбедува дека одговорното лице за управување со ризици, одговорното лице за технологија и одговорното лице за следење на усогласеноста имаат директен пристап до управниот одбор.

(15) Лицата именувани за одговорно лице за управување со ризици, одговорно лице за технологија и одговорно лице за следење на усогласеноста можат да вршат други должности во овластениот депозитар под услов во рамките на механизмот за управување да се воспоставени посебни постапки за утврдување и управување со судир на интереси кој може да настане од извршување на тие должности.

Подглава 3

Управување со судир на интереси

Судир на интереси

Член 50

(1) Овластениот депозитар воспоставува политика со која се уредува судирот на интереси кој настанува во однос на него или неговите активности или кој влијае на самиот депозитар или неговите активности, вклучително и во однос на договорот за пренос на активности на трети лица.

(2) Доколку овластениот депозитар е дел од група, неговите организациски и административни механизми ги земаат во предвид сите околности, за кои овластениот депозитар знае или би требало да знае, а кои би можеле да предизвикаат судир на интереси кој настанува заради структурата и деловните активности на други друштва од истата група.

(3) Ако овластениот депозитар ги дели функцијата на одговорно лице за управување со ризици, одговорното лице за технологија, одговорното лице за следење на усогласеноста или одговорно лице за внатрешна ревизија со други субјекти од групата, со механизмите за управување се обезбедува соодветно управување на поврзаниот судир на интерес на ниво на група.

(4) Организациските и административните политики од член 37 став (3) од овој Правилник вклучуваат опис на околностите кои можат да предизвикаат судир на интереси кој повлекува значаен ризик од настанување на штета на интересите на еден или повеќе корисници на овластениот депозитар, како и постапките кои треба да се следат и мерките кои треба да се преземат заради управување со тој судир на интереси.

(5) При утврдување на околностите од став (4) од овој член се зема во предвид дали членот на управниот одбор, високото раководство или вработените во овластениот депозитар или било кое лице директно или индиректно поврзано со тие лица или со овластениот депозитар:

а) има личен интерес во користењето на услугите, материјалите и опремата на овластениот депозитар за целите на друга комерцијална активност;

б) има личен или финансиски интерес во друг субјект кој склучува договори со овластениот депозитар;

в) има учество или личен интерес во друг субјект кој врши услуги за овластениот депозитар, вклучувајќи го секој субјект на кој овластениот депозитар му ги пренесува активностите;

г) има личен интерес во субјект кој ги користи услугите на овластениот депозитар;

д) е поврзан со било кое физичко или правно лице кое има влијание на работењето на било кој субјект кој врши услуги за овластениот депозитар или ги користи услугите на овластениот депозитар;

ѓ) е член на органот на управување или други органи или одбори на било кој субјект кој врши услуги за овластениот депозитар или ги користи услугите на овластениот депозитар.

(6) За потребите на став (5) од овој член, лице кое е директно или индиректно поврзано со физичко лице е лице со кое тоа лице е во брачна или вонбрачна заедница, членови на семејството во права нагорна или надолна линија до втор степен и лицата со кои тие се во брачна или вонбрачна заедница, браќа и сестри и лицата со кои тие се во брачна или вонбрачна заедница и сите лица кои имаат исто живеалиште или престојувалиште со вработените, управителите или членовите на управниот одбор.

(7) Овластениот депозитар ги презема сите разумни мерки за спречување на каква било злоупотреба на информациите кои се водат во неговите системи и спречува користење на тие информации за други деловни активности.

(8) Физичко лице кое има пристап до информации евидентирани во овластениот депозитар или правно лице кое припаѓа на истата група со овластениот депозитар не смее да користи информации запишани во тој овластен депозитар за какви било комерцијални цели без претходна писмена согласност од лицето на кое се однесуваат тие информации.

Подглава 4

Внатрешна ревизија

Методи на внатрешна ревизија

Член 51

(1) Функцијата на внатрешна ревизија на овластениот депозитар:

а) воспоставува, спроведува и одржува сеопфатен ревизорски план за испитување и евалуација на соодветноста и ефективноста на системите на овластениот депозитар, процесите на управување со ризик, механизмите за внатрешна контрола, политиките за наградување, начинот на управување, активностите и операциите, вклучително и активностите пренесени на трети лица;

б) го ревидира и доставува планот за ревизија на Комисијата најмалку еднаш годишно;

- в) воспоставува сеопфатна ревизија заснована на ризик;
 - г) издава препораки врз основа на спроведените активности од алинеја а) од овој став и го следи постапувањето по тие препораки;
 - д) го известува надзорниот одбор за резултатите од спроведената внатрешна ревизија;
 - ѓ) е независна од високото раководство и одговара директно пред надзорниот одбор;
 - е) може да извршува посебни ревизии во краток рок врз основа на одреден настан.
- (2) Ако овластениот депозитар припаѓа на група, функцијата на внатрешна ревизија може да се извршува на ниво на групата доколку се исполнети следните услови:
- а) функцијата на внатрешна ревизија е одвоена и независна од другите функции и активности на групата;
 - б) воспоставена е директна линија на известување до управниот одбор на овластениот депозитар;
 - в) со механизмот кој се однесува на работата на функцијата на внатрешна ревизија не се спречува извршувањето на контролните и надзорните функции, вклучувајќи директен пристап со цел добивање на релевантните информации за извршување на тие функции.
- (3) Овластениот депозитар врши проценка на функцијата на внатрешна ревизија.
- (4) Проценките на внатрешната ревизија вклучуваат тековно следење на извршувањето на активностите на внатрешната ревизија и периодични прегледи извршени преку самопроценка од страна на одборот за ревизија или од други лица во рамките на овластениот депозитар или групата со доволно познавање на практиките на внатрешната ревизија.
- (5) Активностите на овластениот депозитар, процесите на управување со ризик, механизмите и евиденцијата за внатрешна контрола се предмет на редовни внатрешни или надворешни ревизии најмалку на секои две години.
- (6) Фреквенцијата на ревизиите се одредува врз основа на документирана проценка на ризикот.

Споделување на ревизорските наоди со одборот на корисници

Член 52

- (1) Овластениот депозитар ги споделува ревизорските наоди со одборот на корисници во следните случаи:
- а) наодите се поврзани со критериумите за прием на издавачи или членки/учесници во системите за утврдување и/или порамнување со кои управува овластениот депозитар;
 - б) наодите се поврзани со било кој друг аспект од надлежностите на одборот на корисници;
 - в) кога наодите можат да влијаат на нивото на услуги кои ги врши овластениот депозитар, вклучувајќи обезбедување на деловен континуитет.
- (2) Со членовите на одборот на корисници нема да биде споделена информација која може да им обезбеди конкуритивна предност.

Подглава 5

ИТ системи

ИТ алатки

Член 53

- (1) Овластениот депозитар е должен да обезбеди дека неговите системи за информатичка технологија (ИТ) се добро документираны и дизајнирани да ги покриваат оперативните потреби на овластениот депозитар и оперативните ризици со кои се соочува овластениот депозитар.

(2) Системите за информатичка технологија на овластениот депозитар треба да:

- а) се отпорни, вклучително и во нарушени пазарни услови;
- б) имаат доволен капацитет за обработка на дополнителни информации како резултат на зголемување на обемот на порамнување;
- в) ги остваруваат целите во однос на нивото на услуги на овластениот депозитар.

(3) Системите на овластениот депозитар треба да имаат доволен капацитет за обработка на сите трансакции пред крајот на денот, дури и во околности на долги прекини. Овластениот депозитар треба да има воспоставено постапки за обезбедување на доволен капацитет на своите ИТ системи, вклучително и во случај на воведување нова технологија.

(4) Овластениот депозитар ги заснова своите ИТ системи на меѓународно признати технички стандарди и најдобри практики во индустријата.

(5) ИТ системите на овластениот депозитар треба да обезбедат дека сите податоци со кои располага овластениот депозитар се заштитени од загуба, протекување, неовластен пристап, лошо водење, несоодветно водење евиденција и други ризици поврзани со обработката.

(6) Рамката за безбедност на информациите на овластениот депозитар треба да ги опише механизмите кои ги има воспоставено овластениот депозитар за откривање и спречување на сајбер-напади, како и планот на овластениот депозитар за одговор на сајбер-нападите.

(7) Овластениот депозитар ги подложува своите ИТ системи на строго тестирање со симулирање на стресни услови пред тие системи да се користат за прв пат, по значителни промени во системите и по долг прекин во работењето.

Овластениот депозитар може да ги вклучи во подготовката и спроведувањето на овие тестови:

- а) корисниците;
- б) вршителите на клучни јавни и други услуги (снабдувачи со струја, вода итн);
- в) други овластени депозитари;
- г) друга пазарна инфраструктура;
- д) било која друга институција со која се идентификувани меѓузависности во планот за континуирано работење.

(8) Рамката за информациска безбедност вклучува:

- а) контрола на пристапот до системот;
- б) соодветни заштитни мерки против неовластен пристап и злоупотреба на податоците;
- в) посебни уреди за зачувување на автентичноста и целосноста на податоците, вклучувајќи техники на шифрирање;
- г) сигурни мрежи и постапки за точен и брз пренос на податоци без поголеми нарушувања;
- д) ревизорски траги.

(9) Овластениот депозитар воспоставува механизми за избор и замена на даватели на ИТ услуги кои се трети страни, навремен пристап на овластениот депозитар до сите потребни информации, како и соодветни алатки за контрола и следење.

(10) Овластениот депозитар обезбедува дека ИТ системите и рамката за информациска безбедност поврзани со главните функции на овластениот депозитар се преиспитуваат и подлежат на ревизија. Резултатите од ревизијата се доставуваат до управниот одбор на овластениот депозитар и до Комисијата.

Подглава 6

Континуитет на работењето

Стратегија и политика

Член 54

(1) Овластениот депозитар е должен да пропише план за континуирано работење и со него поврзан план за опоравување од штетни влијанија кои се:

- а) одобрени од управниот одбор;
- б) предмет на ревизии за кои се известува управниот одбор.

(2) Овластениот депозитар е должен да обезбеди дека неговиот план за континуирано работење:

а) ги идентификува сите клучни операции и ИТ системи и обезбедува одржување на минимално ниво на услуги за тие операции;

б) ги вклучува стратегијата и целите на депозитарот за да се обезбеди континуитет на операциите и на системите наведени во точка (а) од овој став;

в) сите врски и меѓузависности најмалку за:

- корисниците;
- вршителите на клучни јавни и други услуги (снабдувачи со струја, вода итн);
- други овластени депозитари
- друга пазарна инфраструктура;

г) ги дефинира и документира механизмите кои треба да се применат во случај на вонредна состојба во континуираното работење или големо нарушување на работењето на депозитарот со цел да се обезбеди минимално ниво на услуга на главните функции на депозитарот;

д) го идентификува максималниот прифатлив временски период во кој главните функции и ИТ системи може да бидат надвор од употреба.

(3) Депозитарот е должен да ги преземе сите разумни чекори со цел да обезбеди дека порамнувањето е завршено до крајот на работниот ден, дури и во случај на прекин, и дека сите позиции на членките/учесниците во моментот на прекилот се навремено и точно утврдени.

Анализа на влијанието на работењето (Business impact analysis)

Член 55

(1) Овластениот депозитар врши анализа на влијанието на работењето преку:

а) подготовка на листа со сите процеси и активности кои придонесуваат за обезбедување на неговите услуги;

б) утврдување и креирање на листа на сите компоненти на неговиот ИТ систем кои ги поддржуваат процесите и активностите од точката (а) од овој став, како и нивните соодветни меѓузависности;

в) утврдување и документирање на квалитативните и квантитативните ефекти од сценаријата за обновување од штетни влијанија за секој процес и активност од точката (а) од овој став и начинот на кој ефектите се менуваат со текот на времето во случај на прекин;

г) утврдување и документирање на минималните нивоа на услуги кои се сметаат за прифатливи и соодветни од перспектива на членките/учесниците на депозитарот;

д) утврдување и документирање на минималните барања за ресурси во однос на вработени и нивните вештини, работниот простор и ИТ системи за извршување на секоја главна функција на минимално прифатливо ниво.

(2) Овластениот депозитар спроведува анализа на ризик за да утврди како различните сценарија влијаат на континуитетот на неговите клучни операции.

(3) Овластениот депозитар е должен да обезбеди дека неговата анализа на влијанието на работењето и анализата на ризик ги исполнуваат сите следни барања:

а) се редовно ажурирани;

б) се ревидираат по значајни инциденти или значајни оперативни промени, а најмалку еднаш годишно;

в) го земаат во предвид секој релевантен напредок, вклучително и напредокот на пазарот и на ИТ системи.

Опоравување од штетни влијанија (Disaster recovery)

Член 56

(1) Депозитарот е должен да воспостави механизми за обезбедување на континуитет на своите клучни операции во случај на катастрофа, вклучувајќи ги природните катастрофи, пандемии, физички напади, неовластен пристап, терористички напади и сајбер напади.

(2) Механизмите од став (1) од овој член треба да обезбедат:

а) достапност на соодветни кадровски ресурси;

б) достапност на доволно финансиски средства;

в) обезбедување на заштитените (back-up) записи, обновување и продолжување на операциите на секундарна локација.

(3) Со планот за опоравување од штетни влијанија (disaster recovery plan) депозитарот определува целно време за повторно воспоставување на клучните операции и се определува најсоодветна стратегија за повторно воспоставување за секоја клучна операција. Целното време за повторно воспоставување за секоја клучна операција не треба да биде подолго од два часа.

(4) Депозитарот е должен да обезбеди дека резервните системи ќе започнат со работа без непотребно одложување, освен ако тоа не го загрози интегритетот на издавачите или доверливоста на податоците што ги води депозитарот.

(5) Депозитарот е должен да обезбеди продолжување на своите клучни операции во рок од два часа по прекилот.

(6) При определувањето на времето за повторно воспоставување за секоја операција, депозитарот го зема во предвид потенцијалното севкупно влијание врз ефикасноста на пазарот. Овие решенија треба да обезбедат дека, во случај на екстремни сценарија, се исполнети договорените нивоа на услуги.

(7) Депозитарот е должен да има секундарна локација со доволно ресурси, опрема, функционалност и кадровска екипираност кои се соодветни на оперативните потреби и ризиците со кои се соочува депозитарот, за да се обезбеди континуитет на клучните операции, во случај кога главната локација на деловното работење не е достапна.

(8) Секундарната локација треба да ги исполнува следниве услови:

а) да обезбеди ниво на услуги потребни за да се обезбеди дека депозитарот ги извршува своите клучни операции во рамките на поставеното време за повторно воспоставување;

б) се наоѓа на географска оддалеченост од примарната локација што овозможува секундарната локација да има посебен профил на ризик и да не е засегната од настанот кој влијае на примарната локација;

в) вработените во депозитарот можат веднаш да пристапат до неа, со цел да се обезбеди континуитет на неговите клучни операции доколку примарната локација не е достапна.

(9) Овластениот депозитар е должен да пропише и спроведува детални постапки и планови кои се однесуваат на:

а) утврдување, евидентирање и известување за сите настани што ги прекинуваат активностите на депозитарот;

б) мерка за справување со оперативни инциденти и итни ситуации;

в) проценка на штетата и соодветни планови за активирање мерки за справување од точката (б) од овој став;

г) управување со кризи и комуникации, вклучувајќи соодветни точки за контакт, за да се обезбеди дека веродостојните и ажурирани информации се пренесуваат до релевантните засегнати страни и Комисијата;

д) активирање и транзиција на алтернативни оперативни и деловни локации;

ѓ) обновување на ИТ системи, вклучително и активирање на секундарната локација за ИТ системите и обезбедување на заштитените записи.

Тестирање и следење

Член 57

(1) Овластениот депозитар е должен да врши континуирано следење на планот за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија и да ги тестира најмалку еднаш годишно.

(2) Овластениот депозитар е должен да изврши тестирање на планот за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија по значајни промени во системите или поврзаните операции со цел обезбедување дека системите и операциите ги исполнуваат целите на овластениот депозитар.

(3) Овластениот депозитар врши планирање и документирање на тестовите од ставовите (1) и (2) од овој член, кои вклучуваат:

а) сценарија за катастрофи од големи размери;

б) промена помеѓу примарната и секундарната локација;

в) учество на:

- членките/учесниците на овластениот депозитар;

- даватели на клучни јавни и други услуги (снабдувачи со струја, вода итн);

- други овластени депозитари;

- друга пазарна инфраструктура;

- сите други институции со кои е утврдено дека постојат меѓузависности во планот за континуирано работење.

Преиспитување и ажурирање на планот за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија

Член 58

(1) Овластениот депозитар е должен да врши редовно ревидирање и ажурирање на планот за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија.

Процесот на ревидирање треба да ги опфати сите клучни операции на овластениот депозитар и да предвиди најсоодветна стратегија за повторно воспоставување на тие операции.

(2) При ажурирањето на планот за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија, овластениот депозитар е должен да ги земе во предвид резултатите од тестирањето од член 57 од овој Правилник и препораките на ревизијата и Комисијата.

(3) Овластениот депозитар е должен да го ревидира планот за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија по секој значаен прекин на неговите активности.

(4) Процесот на ревидирање од став (3) од овој член треба да ги идентификува причините за прекилот и потребата од унапредување на активностите на овластениот депозитар, на планот за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија.

Глава 2

Спроведување на деловните правила

Општи одредби

Член 59

(1) Овластениот депозитар треба да има јасно дефинирани цели и задачи кои се остварливи, како што се областите на минимални нивоа на услуги, очекувања за управување со ризик и деловни приоритети.

(2) Овластениот депозитар треба да има транспарентни правила за постапување по жалби и по поплаки од членките/учесниците и од останатите корисници на неговите услуги.

Барање за членство

Член 60

(1) Овластениот депозитар постапува по барањата за членство/учество навремено со давање одговор на таквите барања најдоцна во рок од еден месец по доставување на комплетна документација за прием во членство/учество.

(2) Овластениот депозитар може да го одбие барањето за членство/учество на правно лице кое ги исполнува критериумите за членство/учество во писмена форма врз основа на сеопфатна анализа на ризикот.

(3) Правното лице кое ги исполнува критериумите за членство/учество, а на кое овластениот депозитар му го одбил барањето за членство/учество согласно став (2) од овој член, има право на жалба до Комисијата.

(4) Комисијата ја испитува жалбата и ги цени причините за одбивање на барањето за членство/учество и му дава образложен одговор на подносителот на жалбата.

(5) Доколку Комисијата утврди дека овластениот депозитар неосновано го одбил барањето за членство/учество, го задолжува овластениот депозитар да го прими во членство/учество правното лице кое поднело барање за членство/учество.

(6) Овластениот депозитар треба да има објективни и транспарентни постапки за суспензија од членство/учество и за престанок на членство/учество на членки/учесници кои престанале да ги исполнуваат критериумите за членство/учество од став (1) од овој член.

Ризици кои треба да ги земе во предвид Комисијата

Член 61

(1) Комисијата, при испитувањето на причините за одбивање на барањето за членство/учество согласно член 60 став (4) од овој Правилник, ги зема во предвид следните ризици кои настануваат заради пристапот до услугите на овластениот депозитар:

- а) правни ризици;
- б) финансиски ризици;
- в) оперативни ризици.

(2) При проценка на правните ризици од став (1) точка а) од овој член, Комисијата ги зема во предвид следните критериуми:

а) правното лице подносител на барањето не може да ги исполни правните услови за членство/учество во системот за утврдување и/или порамнување со кој управува овластениот депозитар или не му ги доставил на овластениот депозитар информациите кои му се потребни за проценка на усогласеноста, вклучувајќи ги потребните правни мислења или правни договори;

б) правното лице подносител на барањето не може да обезбеди доверливост на информациите обезбедени преку системот за утврдување и/или порамнување или не му ги доставува на овластениот депозитар информациите кои му се потребни за проценка на способноста на правното лице за усогласување со правилата за доверливост, вклучувајќи ги потребните правни мислења или правни договори;

в) кога правното лице подносител на барањето е регистрирано во трета земја, било кој од наведените критериуми:

- правното лице подносител на барањето не е предмет на регулаторна и супервизорска рамка споредлива со регулаторната и супервизорската рамка во Република Северна Македонија;

- правилата на овластениот депозитар во поглед на конечноста на порамнувањето од Глава VIII од Законот не се применливи во јурисдикцијата на правното лице подносител на барањето.

(3) При проценка на финансиските ризици од став (1) точка б) од овој член, Комисијата зема во предвид дали правното лице подносител на барањето има доволно финансиски средства за исполнување на своите договорни обврски спрема овластениот депозитар.

(4) При проценка на оперативните ризици од став (1) точка в) од овој член, Комисијата ги зема во предвид следните критериуми:

а) правното лице подносител на барањето нема оперативна способност за членство/учество во овластениот депозитар;

б) правното лице подносител на барањето не е усогласен со правилата за управување со ризици на овластениот депозитар или нема доволна стручност на тоа поле;

в) правното лице подносител на барањето не пропишал план за континуирано работење или план за опоравување од штетни влијанија;

г) одобрувањето на членството/учеството бара овластениот депозитар да изврши значајни измени на своите операции кои влијаат на постапките за управување со ризици и го загрозуваат непреченото функционирање на системот за утврдување и/или порамнување со кој управува овластениот депозитар, вклучувајќи ја имплементацијата на тековна рачна обработка која ја врши овластениот депозитар.

Постапка на одбивање на пристап

Член 62

(1) Во случај на одбивање на барањето за членство/учество, правното лице подносител на барањето има право на жалба до Комисијата во рок од еден месец од приемот на одлуката за одбивање на барањето за членство/учество во согласност со член 60 став (3) од овој Правилник.

(2) Комисијата може од правното лице подносител на барањето и од овластениот депозитар да побара дополнителни информации во врска со одбивањето на барањето за членство/учество.

(3) Одговорите на барањето за достава на дополнителни информации од став (2) од овој член се доставуваат во рок не подолг од две недели од датумот на прием на барањето.

(4) Комисијата одлучува по жалбата во рок од два месеца од датумот на прием на жалбата.

(5) Доколку по спроведување на постапката од ставовите (1) до (4) од овој член, Комисијата утврди дека овластениот депозитар неосновано го одбил барањето за членство/учество, во рок од две недели од рокот од став (4) од овој член, со решение го задолжува овластениот депозитар да го прими во членство/учество правното лице подносител на барањето во рок од три месеци од конечноста и правосилноста на решението.

(6) Во решението од став (5) од овој член задолжително се наведуваат причините врз основа на кои Комисијата одлучила дека овластениот депозитар неосновано го одбил барањето за членство/учество.

(7) Постапката од ставовите (1) до (6) од овој член се применува и кога овластениот депозитар донесе одлука за исклучување од членство/учество на членка/учесник на која веќе и ги дава своите услуги.

Транспарентност

Член 63

(1) За секој систем за утврдување и/или порамнување со кој управува, како и за секоја од останатите главни функции кои ги извршува, овластениот депозитар јавно ги објавува надоместоците за извршување на главните функции од член 288 став (1) точки 1) до 3) од Законот.

(2) Овластениот депозитар посебно ги објавува надоместоците за секоја извршена услуга и функција, вклучувајќи попусти и намалувања, како и условите под кои се остварува корист од тие намалувања.

(3) Овластениот депозитар е должен да им обезбеди одвоен (приспособен) пристап на своите клиенти до одделните услуги кои ги извршува.

(4) Овластениот депозитар го објавува својот тарифник согласно член 312 став (7) од Законот за да ја олесни споредбата на понудите и да им овозможи на клиентите да ја предвидат цената која треба да ја платат за користење на услугите.

(5) Овластениот депозитар е обврзан со својот објавен тарифник за неговите главни функции.

(6) Овластениот депозитар им обезбедува информации на своите клиенти кои овозможуваат усогласување на фактурите со објавениот тарифник.

(7) Овластениот депозитар им открива информации на сите клиенти што им овозможуваат да ги проценат ризиците поврзани со дадените услуги.

(8) Овластениот депозитар одделно ги евидентира трошоците и приходите од главните функции и помошните услуги кои ги извршува и ги обелоденува тие информации на Комисијата.

Глава 3

Услови за извршување на функциите и услугите на овластениот депозитар

Општи одредби

Член 64

Овластениот депозитар е должен да има соодветни правила и постапки за секој систем за утврдување и/или порамнување со кој управува, вклучувајќи сметководствени практики и контроли, кои придонесуваат за обезбедување на интегритетот на емисиите на хартии од вредност и ги намалуваат и управуваат ризиците поврзани со порамнувањето на трансакциите со хартии од вредност.

Интегритет на емисијата

Член 65

(1) Овластениот депозитар презема соодветни мерки за усогласување за да потврди дека бројот на хартии од вредност што ја сочинуваат емисијата на хартии од вредност или дел од емисијата на хартии од вредност доставен до овластениот депозитар е еднаков на збирот на хартии од вредност евидентирани на сметките на хартиите од вредност на учесниците во системот за утврдување и/или порамнување на хартии од вредност со кој управува овластениот депозитар и на сметките на сопствениците што ги води овластениот депозитар. Таквите мерки за усогласување ќе се спроведуваат најмалку на дневна основа.

(2) Доколку други субјекти се вклучени во постапката на усогласување за одредена емисија на хартии од вредност, како издавачи, регистратори, агенти за издавање, агенти за пренос, заеднички депозитари, други депозитари или други субјекти, овластениот депозитар и сите тие субјекти организираат соодветна меѓусебна соработка и мерки за размена на информации со цел одржување на интегритетот на емисијата.

(3) Не се дозволени пречекорувања или должничко салдо на сметките за хартии од вредност или креирање на хартии од вредност во системот за утврдување и/или порамнување кој го води овластениот депозитар.

Општи мерки за усогласување

Член 66

(1) Овластениот депозитар ги применува мерките за усогласување од член 65 став (1) од овој Правилник на секоја емисија на хартии од вредност евидентирана на сметките за хартии од вредност без разлика дали на централно ниво истиот ги одржува или не.

(2) Овластениот депозитар врши споредба на состојбата на претходниот ден со сите порамнувања извршени во текот на денот и со состојбата на крајот на тековниот ден за секоја емисија на хартии од вредност и сметка за хартии од вредност кои овластениот депозитар ги одржува или не на централно ниво.

(3) Овластениот депозитар користи евиденција со двоен влез, според кое за секој запис на прилив направен на сметка за хартии од вредност која ја одржува овластениот депозитар, на централно ниво или не, постои соодветен запис за задолжување на друга сметка за хартии од вредност која ја води тој депозитар.

(4) Ревизијата од член 37 став (7) од овој Правилник обезбедува дека записите поврзани со емисии на хартии од вредност се точни и дека мерките за усогласување од член 65 став (1) од овој Правилник и мерките кои се однесуваат на соработка и размена на информации со трети лица во однос на усогласувањето од член 65 став (2) од овој Правилник се соодветни.

Мерки за усогласување за корпоративни активности

Член 67

(1) Овластениот депозитар ги утврдува правата на приходите од корпоративните активности во врска со хартиите од вредност со кои би се променила состојбата на сметките за хартии од вредност кои ги води овластениот депозитар единствено по спроведување на мерките за усогласување од член 65 и членовите 68, 69 и 70 од овој Правилник.

(2) По спроведување на корпоративните активности, овластениот депозитар обезбедува ажурирање на сите сметки за хартии од вредност кои ги води или не ги води на централно ниво.

Мерки за усогласување за модел на регистратор

Член 68

Кога регистратор, агент за издавање или друг сличен субјект е вклучен во постапката на усогласување за одредена емисија на хартии од вредност во согласност со член 65 став (2) од овој Правилник и води евиденција за хартии од вредност кои исто така се евидентирани во овластениот депозитар, мерките кои треба да ги преземе овластениот депозитар и тој субјект за да се обезбеди севкупниот интегритет на емисијата вклучуваат дневно усогласување на вкупното салдо евидентирано на сметките за хартии од вредност кои ги води овластениот депозитар со соодветната евиденција на хартиите од вредност која ја води тој субјект. Овластениот депозитар и тој субјект спроведуваат и:

а) усогласување на крајот на денот на состојбата на секоја сметка за хартии од вредност што ја одржува овластениот депозитар со состојбата на соодветната евиденција на хартии од вредност која ја води тој субјект, кога хартиите од вредност се префрлени во текот на даден работен ден;

б) целосно усогласување, најмалку еднаш на секои две недели, на сите состојби на емисија на хартии од вредност со сите состојби во соодветната евиденција на хартии од вредност која ја води тој субјект.

Мерки за усогласување за модел на агент за пренос

Член 69

(1) Кога друштвото за управување, агентот за пренос или друг сличен субјект е одговорен за постапката на усогласување за сметка на која се води дел од емисија на хартии од вредност евидентирана во овластениот депозитар, мерките кои ги преземаат овластениот депозитар и тој субјект за да се обезбеди интегритет на тој дел од емисијата вклучуваат дневно усогласување на вкупната состојба на сметките за хартии од вредност кои ги води овластениот депозитар со евиденцијата на тој субјект за хартии од вредност кои ги води овластениот депозитар, вклучително и збирните почетни и крајни состојби.

(2) Кога овластениот депозитар ги води своите сметки во регистарот на тој субјект преку трето лице кое не е овластен депозитар, овластениот депозитар бара од третото лице да го информира тој субјект дека дејствува во име на овластениот депозитар и да воспостави еквивалентни мерки за соработка и размена на информации со тој субјект за да се обезбеди дека барањата предвидени во овој член се исполнети.

Мерки за усогласување за заедничкиот модел на депозитар

Член 70

(1) Доколку овластените депозитари кои имаат воспоставено интероперабилна врска, користат заеднички депозитар или кој било друг сличен субјект, секој овластен депозитар секојдневно ја усогласува вкупната состојба по емисија на хартии од вредност евидентирана на сметките на хартии од вредност кои ги води, освен за другиот овластен депозитар во интероперабилната врска, со соодветната евиденција на хартии од вредност кои заедничкиот депозитар или другиот сличен субјект ги води за тој овластен депозитар.

(2) Кога заеднички депозитар или кој било друг сличен субјект е одговорен за севкупниот интегритет на одредена емисија на хартии од вредност, заедничкиот депозитар или другиот сличен субјект спроведува дневна споредба на вкупната состојба по емисија на хартии од вредност во однос на состојбата на сметките на хартии од вредност кои ги води за секој овластен депозитар.

Дополнителни мерки кога други субјекти се вклучени во постапката на усогласување

Член 71

(1) Овластениот депозитар најмалку еднаш годишно врши ревидирање на своите мерки за соработка и размена на информации со другите субјекти од членовите 68, 69 и 70 од овој Правилник.

(2) Процесот на ревидирање од став (1) од овој член може да се спроведе паралелно со ревидирањето на договорите за поврзување на депозитари.

(3) Доколку овластениот депозитар воспоставува врски, тие врски треба да се усогласени со барањата од правилникот од член 325 и 328 од Законот.

(4) На барање на Комисијата, овластениот депозитар спроведува и други мерки за соработка и размена на информации, како дополнување на мерките од овој Правилник.

(5) Овластениот депозитар бара од неговите членки/учесници да вршат усогласување на својата евиденција со информациите примени од тој овластен депозитар на дневна основа.

(6) За целите на став (5) од овој член, овластениот депозитар им ги доставува на членките/учесниците следните информации одделно за секоја сметка за хартии од вредност и за секоја емисија на хартии од вредност на дневна основа:

а) збирната состојба на сметката за хартии од вредност на почетокот на соодветниот работен ден;

б) индивидуалните преноси на хартии од вредност на или од сметка на хартии од вредност во текот на соодветниот работен ден;

в) збирната состојба на сметката за хартии од вредност на крајот од соодветниот работен ден.

(7) Овластениот депозитар ги обезбедува информациите од став (6) од овој член на барање на други иматели на сметки за хартии од вредност кои ги води овластениот депозитар, на централно ниво или не, кога тие информации се неопходни за усогласување на евиденцијата на тие иматели со евиденцијата на овластениот депозитар.

(8) Овластениот депозитар по барање обезбедува од неговите членки/учесници, други иматели на сметки во овластениот депозитар и операторите на сметки информации кои му се неопходни за обезбедување на интегритетот на емисијата на хартии од вредност, а особено за решавање на какви било проблеми со усогласувањето.

Проблеми поврзани со усогласувањето

Член 72

(1) Овластениот депозитар ги анализира сите неусогласености и недоследности кои произлегуваат од постапката на усогласување и настојува да ги реши пред почетокот на порамнувањето на следниот работен ден.

(2) Доколку со постапката на усогласување е откриено неоправдано креирање или бришење на хартии од вредност и овластениот депозитар не успее да го реши тој проблем до крајот на следниот работен ден, овластениот депозитар го суспендира порамнувањето на емисијата на хартии од вредност додека не се реши неоправданото креирање или бришење на хартии од вредност.

(3) Овластениот депозитар веднаш и без одлагање ги информира своите членки/учесници, Комисијата, релевантните органи и сите други субјекти вклучени во постапката на усогласување од членовите 68, 69 и 70 од овој Правилник.

(4) Овластениот депозитар веднаш и без одлагање ги презема сите неопходни мерки за решавање на неоправданото креирање и бришење на хартии од вредност и ја информира Комисијата и релевантните органи за преземените мерки.

(5) Овластениот депозитар веднаш и без одлагање ги информира своите членки/учесници, Комисијата, релевантните органи и сите други субјекти вклучени во постапката на усогласување од членовите 68, 69 и 70 од овој Правилник за решавањето на неоправданото креирање или бришење на хартии од вредност.

(6) Овластениот депозитар ја продолжува постапката на порамнување по решавањето на неоправданото креирање или бришење на хартии од вредност.

(7) Доколку бројот на случаи на неоправдано креирање или бришење на хартии од вредност од став (2) од овој член е поголем од пет месечно, овластениот депозитар во рок од еден месец доставува предложен план за мерки за намалување на зачестеноста на слични случаи до Комисијата и релевантните органи.

(8) Овластениот депозитар го ажурира планот и еднаш месечно доставува извештај за неговото спроведување до Комисијата и релевантните органи, се додека бројот на случаи од став (2) од овој член не биде помал од пет месечно.

Заштита на хартиите од вредност на членките/ учесниците и нивните клиенти

Член 73

(1) Овластениот депозитар води евиденција и сметки, за секој систем за утврдување и/или порамнување со кој управува, кои овозможуваат континуирано и без одлагање, да ги одвои на сметките кои се водат во овластениот депозитар, хартиите од вредност на една членка/учесник од хартиите од вредност на сите останати членки/учесници и од сопствениот имот на овластениот депозитар.

(2) Овластениот депозитар води евиденција и сметки кои овозможуваат на секоја членка/учесник да ги одвои своите хартии од вредност од хартиите од вредност на клиентот на таа членка/учесник.

(3) Овластениот депозитар води евиденција и сметки кои овозможуваат на секоја членка/учесник на една сметка за хартии од вредност да чува хартии од вредност кои им припаѓаат на различни клиенти на таа членка/учесник (сегрегација на збирни сметки).

(4) Овластениот депозитар води евиденција и сметки кои овозможуваат на членката/учесникот да ги одвои хартиите од вредност на било кој од неговите клиенти, ако и доколку е побарано од членката/учесникот (сегрегација на сопственички сметки за клиенти).

(5) Членката/учесникот им овозможува на своите клиенти можност за избор помеѓу сегрегацијата на збирните сметки и сегрегацијата на сопственичките сметки за клиенти и ги известува за трошоците и ризиците поврзани со секоја опција.

(6) Овластениот депозитар и неговите членки/учесници јавно ги објавуваат нивоата на заштита и трошоците поврзани со различните нивоа на сегрегација што ги обезбедуваат и ги нудат тие услуги под разумни комерцијални услови.

(7) Деталите за различните нивоа на сегрегација вклучуваат опис на главните правни импликации од соодветните понудени нивоа на сегрегација, вклучувајќи информации за прописите од областа на инсолвентноста (стечајот).

(8) Овластениот депозитар не смее да користи за каква било намена хартии од вредност што не му припаѓаат.

(9) Овластениот депозитар може да користи хартии од вредност на членка/учесник доколку има добиено претходна изречна согласност од таа членка/учесник.

(10) Овластениот депозитар е должен да побара од своите членки/учесници да ја добијат потребната претходна согласност од нивните клиенти.

Конечност на порамнувањето и порамнување на паричните средства

Член 74

(1) Овластениот депозитар обезбедува дека системот за утврдување и/или порамнување со кој управува им нуди соодветна заштита на членките/учесниците.

(2) Овластениот депозитар обезбедува дека секој систем за утврдување и/или порамнување со кој управува ги утврдува моментот на внес и неотповикливост на налогот за пренос во тој систем за утврдување и/или порамнување во согласност со членовите 258 и 259 од Законот.

(3) Овластениот депозитар ги објавува правилата кои ја уредуваат конечноста на преносот на хартии од вредност и парични средства во системот за утврдување и/или порамнување.

(4) Овластениот депозитар ги презема сите разумни мерки за да обезбеди дека, во согласност со правилата од став (3) од овој член, конечноста на преносот на хартии од вредност и парични средства од став (3) од овој член се постигнува или во реално време или во текот на денот, но најдоцна до крајот на работниот ден на предвидениот датум на порамнување.

(5) Сите трансакции со хартии од вредност за кои се уплатени парични средства помеѓу директните учесници во систем за утврдување и/или порамнување со кој управува овластениот депозитар и оние кои се порамнети во тој систем се порамнуваат по принципот испорака наспроти плаќање.

(6) Овластениот депозитар ги порамнува готовинските плаќања за трансакциите во системот за утврдување и/или порамнување со кој управува преку сметка отворена во Народната банка.

Правила и постапки во случај на неисполнување на обврските на членките/учесниците

Член 75

(1) Овластениот депозитар воспоставува, за секој систем за утврдување и/или порамнување со кој управува, ефективни и јасно дефинирани правила и постапки за управување со неисполнувањето на обврските на еден или повеќе од неговите членки/учесници, обезбедувајќи дека овластениот депозитар може да преземе навремени активности за спречување на загубите и притисокот на ликвидноста и да продолжи да ги исполнува своите обврски.

(2) Овластениот депозитар јавно ги објавува своите правила во случај на неисполнување на обврските и соодветните постапки.

(3) Овластениот депозитар врши периодично тестирање на постапките во случај на неисполнување на обврските со членките/учесниците и други релевантни засегнати страни за да обезбеди дека истите се практични и ефективни.

Глава 4

Оперативни ризици

Подглава 1

Утврдување на оперативни ризици

Општи оперативни ризици и нивна проценка

Член 76

(1) Оперативните ризици од член 299 став (1) од Законот ги опфаќаат ризиците предизвикани од недостатоци во информационите системи, внатрешните процеси и работата на вработените или прекини предизвикани од надворешни настани кои предизвикуваат намалување, влошување или прекин на услугите кои ги врши овластениот депозитар (во понатамошниот текст: депозитар).

(2) Депозитарот континуирано ги идентификува сите потенцијални поединечни точки на неуспех на своето работење и ја оценува променливата природа на оперативниот ризик со кој се соочува, вклучувајќи евентуални пандемии и сајбер напади.

Оперативни ризици кои можат да бидат предизвикани од клучните учесници

Член 77

(1) Депозитарот континуирано ги определува клучните учесници во системот за утврдување и порамнување на хартии од вредност со кој управува врз основа на следните фактори:

- а) обемот и вредноста на нивните трансакции;
- б) битните меѓузависности помеѓу неговите учесници и клиентите на учесниците, доколку клиентите се познати на депозитарот и можат да имаат влијание на неговото работење;
- в) нивниот можен ефект врз другите учесници и системот за утврдување и порамнување на хартии од вредност на депозитарот како целина во случај на оперативен проблем кој влијае на непреченото обезбедување на услугите на депозитарот.

(2) За целите на став (1) точка (б), депозитарот го утврдува и следното:

- клиентите на учесниците кои се одговорни за значителен дел од трансакциите што ги обработува депозитарот;

- клиентите на учесниците чии трансакции, со оглед на нивниот обем и вредност, се значајни во однос на способноста на тие учесници за управување со ризикот.

(3) Депозитарот ги прегледува и редовно ги ажурира идентификациските податоци на клучните учесници.

(4) Депозитарот воспоставува јасни и транспарентни критериуми, методологии и стандарди заради обезбедување дека клучните учесници ги исполнуваат оперативните барања поставени од депозитарот.

(5) Депозитарот континуирано ги утврдува, следи и управува со оперативните ризици кои ги предизвикуваат клучните учесници.

(6) За потребите на став (1) од овој член, во системот за управување со оперативен ризик од член 47 на овој Правилник се предвидени правила и постапки за собирање на сите релевантни информации за клиентите на нивните учесници. Депозитарот ги вклучува во договорите со учесниците сите услови кои се потребни за да се олесни собирањето на тие информации.

Оперативни ризици кои можат да бидат предизвикани од вршителите на клучни јавни и други услуги

Член 78

(1) Депозитарот ги определува вршителите на клучните јавни услуги (снабдувачи со струја, вода итн) и даватели на други клучни услуги кои можат да претставуваат ризик за активностите на депозитарот поради неговата зависност од нив.

(2) Депозитарот презема соодветни мерки за управување со зависностите од став (1) од овој член преку соодветни договорни и организациски механизми и посебни одредби во неговиот план за континуирано работење и планот за опоравување од штетни влијанија, пред да стане оперативен било кој договорен однос со тие лица.

(3) Депозитарот обезбедува дека во сите договори со давателите на услуги од став (1) од овој член (освен со давателите на комунални услуги) е предвидена претходна согласност од депозитарот за пренос на било кој елемент од услугите кои се вршат за депозитарот врз основа на тие договори од страна на давателот на услуги на трето лице.

(4) Кога вршителот на услугата ги пренесува своите услуги во согласност со став (3) од овој член, депозитарот е должен да обезбеди дека таквиот пренос не влијае на нивото на услугата и дека е обезбеден целосен пристап на депозитарот до информациите неопходни за обезбедување на пренесените услуги.

(5) Депозитарот ќе воспостави јасни линии на комуникација со вршителите на услуги од став (1) од овој член со цел да се олесни размената на информации во случај на редовни и вонредни околности.

(6) Депозитарот ја известува Комисијата за сите зависности од вршителите на клучни јавни и други услуги од став (1) од овој член и презема мерки со кои се обезбедува дека Комисијата може да прибави информации за работата на овие вршители директно од вршителите на јавни или други услуги или преку овластениот депозитар.

Оперативни ризици кои можат да бидат предизвикани од други депозитари или пазарни инфраструктури

Член 79

(1) Депозитарот обезбедува дека неговите системи и механизми за комуникација со други депозитари или пазарни инфраструктури се доверливи, сигурни и дизајнирани да ги минимизираат оперативните ризици.

(2) Во секој договор кој депозитарот го склучува со друг депозитар или со други пазарни инфраструктури е пропишано:

а) другиот депозитар или пазарната инфраструктура ги обелоденува на депозитарот сите вршители на клучни услуги на кои се потпира другиот депозитар или пазарната инфраструктура;

б) дека механизмите и постапките за управување во другиот депозитар или пазарната инфраструктура не влијае за непреченото обезбедување на услугите на овластениот депозитар, вклучувајќи ги механизмите за управување со ризици и недискриминаторните услови за пристап.

Подглава 2

Методи за тестирање, решавање и намалување на оперативните ризици

Систем и рамка за управување со оперативен ризик

Член 80

(1) Во рамките на политиките, постапките и системите од член 47 од овој Правилник, депозитарот е должен да има воспоставено добро документирана рамка за управување со оперативен ризик со јасно доделени задачи и одговорности.

(2) Депозитарот е должен да има соодветни ИТ системи, политики, постапки и контроли за утврдување, мерење, следење, известување и намалување на неговиот оперативен ризик.

(3) Управниот одбор и високото раководство на депозитарот ја утврдуваат, спроведуваат и следат рамката за управување со оперативниот ризик од став (1) од овој член, ги утврдуваат сите изложености на депозитарот на оперативен ризик и ги следат релевантните податоци за оперативните ризици, вклучувајќи ги и сите случаи на губење на битни податоци.

(4) Депозитарот утврдува и документира јасни цели за оперативна сигурност, вклучително и утврдени цели за оперативна успешност за неговите услуги и за системите за утврдување и порамнување на хартии од вредност.

(5) Депозитарот е должен да има воспоставено политики и постапки за постигнување на целите од став (4) од овој член кои треба да се квалитативни и квантитативни.

(6) Депозитарот е должен редовно да следи и оценува дали се исполнети утврдените цели и целите на нивото на услуга.

(7) Депозитарот е должен да има пропишано правила и постапки за начинот на работа на безбедносните системи со кои се обезбедува редовно известување на високото раководство, членовите на управниот одбор, релевантните комисии на управниот одбор, одборите на корисници на депозитарот и на Комисијата.

(8) Депозитарот периодично ги преиспитува своите оперативни цели заради вклучување на технолошкиот напредок и новите трендови во работењето.

(9) Рамката за управување со оперативните ризици на депозитарот вклучува постапки за управување со промени и проект-менаџмент со цел намалување на оперативните ризици кои произлегуваат од промените во работењето, политиките, постапките и контролите воспоставени од депозитарот.

(10) Рамката за управување со оперативен ризик на депозитарот вклучува сеопфатна рамка за физичка и информатичка безбедност за целите на управување со ризиците од напади со кои се соочува депозитарот, вклучувајќи сајбер напади, обиди за неовластен пристап и природни катастрофи. Со таа сеопфатна рамка му се овозможува на депозитарот да ги заштити информациите кои му се на располагање од неовластен пристап или обелоденување, да обезбеди точност и интегритет на податоците и да одржи достапност на услугите кои ги врши депозитарот.

(11) Депозитарот воспоставува соодветни процедури поврзани со човечките ресурси со цел вработување, обука и задржување на квалификувани вработени и намалување на ефектите од флукуација на вработените или прекумерно потпирање на клучните вработени.

Интеграција и усогласеност на системот за управување со оперативниот ризик и ризикот од деловно работење

Член 81

(1) Депозитарот обезбедува дека неговиот систем за управување со оперативен ризик е дел од неговите процеси за секојдневно управување со ризиците и дека неговите резултати се земаат во предвид во процесот на утврдување, следење и контролирање на профилот на оперативен ризик на депозитарот.

(2) Депозитарот воспоставува механизми за редовно известување на високото раководство за изложеноста на оперативен ризик и загубите настанати како резултат од оперативните ризици, како и процедури за преземање на соодветни корективни мерки за намалување на тие изложености и загуби.

(3) Депозитарот воспоставува постапки за обезбедување на усогласеност со системот за управување со оперативниот ризик, вклучувајќи и внатрешни правила за постапување во случаи на неуспешна примена на тој систем.

(4) Депозитарот е должен да има сеопфатни и добро документирани постапки за снимање, следење и решавање на сите оперативни инциденти, вклучувајќи:

а) систем за класификација на инцидентите земајќи го предвид нивното влијание врз непреченото обезбедување на услугите од страна на депозитарот;

б) систем за известување за значајни оперативни инциденти до високото раководство, управниот одбор и Комисијата;

в) проверка по инцидентот во случај на значаен прекин на активностите на депозитарот со цел утврдување на причините и неопходните подобрувања во работењето или политиката за континуирано работење и плановите за опоравување од штетни влијанија, вклучувајќи и на политиките и плановите на членките/учесниците на овластениот депозитар. Резултатот од тој преглед се доставува до Комисијата веднаш и без одлагање.

Функција за управување со оперативен ризик

Член 82

(1) Како дел од функцијата за управување со ризик, функцијата за управување со оперативен ризик на депозитарот управува со оперативниот ризик.

(2) Функцијата за управување со оперативен ризик особено ги врши следните работи:

а) развива стратегии, политики и постапки за идентификување, мерење, следење и известување за оперативните ризици;

б) развива постапки за контрола и управување со оперативните ризици, вклучително и воведување на какви било неопходни прилагодувања во системот за управување со оперативниот ризик;

в) обезбедува дека стратегиите, политиките и постапките од став (2) точки (а) и (б) од овој член се соодветно имплементирани.

Ревизија и тестирање

Член 83

(1) Рамката и системите за управување со оперативниот ризик на депозитарот се предмет на ревизија. Фреквенцијата на ревизиите се заснова на документирана проценка на ризикот и се спроведуваат најмалку еднаш на секои две години.

(2) Ревизиите од став (1) од овој член ги опфаќаат и активностите на внатрешните деловни единици на депозитарот и на функцијата за управување со оперативен ризик.

(3) Депозитарот врши редовна проценка и доколку е потребно, прилагодување на системот за управување со оперативниот ризик.

(4) Депозитарот врши периодично тестирање и ревидирање на оперативните механизми, политики и постапки со членките/учесниците.

(5) Тестирањето и ревидирањето од став (4) од овој член се врши и во случај на значајни промени во системот за утврдување и порамнување на хартии од вредност или по оперативни инциденти кои влијаат на непреченото обезбедување на услугите од страна на депозитарот.

(6) Депозитарот обезбедува дека протоколот на податоци и процесите поврзани со системот за управување со оперативниот ризик се достапни на ревизорите без одлагање.

Намалување на оперативните ризици преку осигурување

Член 84

Депозитарот може да склучи договор за осигурување само за да ги ублажи оперативните ризици наведени во овој дел кога мерките наведени во овој дел не ги намалуваат целосно оперативните ризици.

Глава 5

Пристап до овластен депозитар

Подглава 1

Пристап на издавачи до овластен депозитар

Страни подносител и примачи на барањето

Член 85

(1) За потребите на ова поглавје, страна примач е еден од следните субјекти:

а) овластен депозитар кој прима барање од учесник, издавач, централна друга договорна страна или место за тргување за пристап до неговите услуги во согласност со член 86 и 87, а во однос на член 88 и член 89 од овој Правилник;

б) централна друга договорна страна која прима барање од овластен депозитар за пристап до податоците за трансакциите во согласност со член 87, а во однос на член 89 од овој Правилник;

в) место на тргување кое прима барање од овластен депозитар за пристап до податоците за трансакциите во согласност со член 87, а во однос на член 89 од овој Правилник.

(2) За потребите на ова поглавје, страната барател е еден од следните субјекти:

а) учесник, издавач, централна друга договорна страна или место за тргување кој бара пристап до системот за утврдување и/или порамнување управуван од овластен депозитар или до други услуги кои ги извршува овластен депозитар во согласност со член 86 и 87, а во однос на член 88 и член 89 од овој Правилник;

б) овластен депозитар кој бара пристап до податоците за трансакциите на централната друга договорна страна во согласност со член 87, а во однос на член 89 од овој Правилник;

в) овластен депозитар кој бара пристап до податоците за трансакциите на место за тргување во согласност со член 87, а во однос на член 89 од овој Правилник.

Барање за запишување на странски хартии од вредност во регистар за нематеријализирани хартии од вредност

Член 86

(1) Странски издавач, чии хартии од вредност се примени за тргување на регулиран пазар или мултилатерална платформа за тргување во Република Северна Македонија или со кои се тргува на место за тргување во Република Северна Македонија, може да поднесе барање до овластен депозитар во Република Северна Македонија за нивно регистрирање во регистар за нематеријализирани хартии од вредност.

(2) Овластениот депозитар може да им наплати на издавачите разумен комерцијален надомест за своите услуги врз основа на методот трошоци плус (cost-plus basis), освен ако двете страни не се договориле поинаку.

(3) Овластениот депозитар одлучува по барањето за регистрирање од став (1) од овој член, без одлагање и на недискриминаторски начин, во рок од 3 месеци од денот на поднесување на барањето.

(4) Овластениот депозитар може да го одбие барањето за регистрирање од став (1) од овој член врз основа на сеопфатна анализа на ризикот.

(5) Доколку овластениот депозитар го одбие барањето за регистрирање од став (1) од овој член, издавачот има право на жалба до Комисијата.

(6) Комисијата ја испитува жалбата и ги цени причините за одбивање на барањето за регистрирање од став (1) од овој член доставени од овластениот депозитар и му дава образложен одговор на подносителот на жалбата.

(7) Доколку Комисијата утврди дека овластениот депозитар неосновано го одбил барањето за регистрирање од став (1) од овој член, го задолжува овластениот депозитар да ги извршува своите услуги за издавачот.

Пристап до овластен депозитар од друга пазарна инфраструктура

Член 87

(1) Централна друга договорна страна и место за тргување се должни да обезбедат податоци за тргувањето на недискриминирачка и транспарентна основа на овластен депозитар врз основа на негово барање.

(2) За услугата од став (1) од овој член, централната друга договорна страна и местото за тргување може на овластениот депозитар да му наплатуваат разумен комерцијален надомест врз основа на методот трошоци плус (cost-plus basis), освен ако двете страни не се договориле поинаку.

(3) Овластениот депозитар е должен да им обезбеди пристап до системите за утврдување и/или порамнување со кои управува на недискриминирачка и транспарентна основа на централна друга договорна страна и на место за тргување и може да им наплатува разумен комерцијален надомест за таквиот пристап врз основа на методот трошоци плус (cost-plus basis), освен ако двете страни не се договориле поинаку.

(4) Кога една страна поднесува барање за пристап до друга страна во согласност со ставовите (1) и (3) од овој член, одлуката по барањето се донесува без одлагање во рок од 3 месеци.

(5) Страната-примач може да го одбие барањето од ставовите (1) и (3) од овој член само доколку таквиот пристап влијае на уредното и непречено функционирање на финансиските пазари или да предизвика системски ризик.

(6) Во случај на одбивање на барањето од ставовите (1) и (3) од овој член, страната подносител има право на жалба до Комисијата.

(7) Доколку Комисијата утврди дека барањето од ставовите (1) и (3) од овој член е одбиено неосновано, ја задолжува страната примач да обезбеди пристап до неговите услуги во рок од 3 месеци од конечноста и правосилноста на решението.

Ризици кои треба да ги земе во предвид Комисијата

Член 88

(1) Комисијата, при испитувањето на причините за одбивање на барањето од член 86 и 87 од овој Правилник, ги зема во предвид следните ризици кои настануваат заради пристапот до услугите на овластениот депозитар:

- а) правни ризици;
- б) финансиски ризици;
- в) оперативни ризици.

(2) При проценка на правните ризици во врска со поднесено барање од издавач за регистрирање на неговите хартии од вредност во регистар за нематеријализирани хартии од вредност од член 86 од овој Правилник, Комисијата ги зема во предвид следните критериуми:

а) издавачот не може да се усогласи со правните барања за извршување на услугите од страна на овластениот депозитар;

б) издавачот не може да гарантира дека хартиите од вредност се издадени на начин кој му овозможува на овластениот депозитар да го обезбеди интегритетот на емисијата од член 65 од овој Правилник.

(3) При проценка на правните ризици во врска со поднесено барање за пристап од централна друга договорна страна, Комисијата ги зема во предвид критериумите од член 61 став (2) од овој Правилник.

(4) При проценка на правните ризици во врска со поднесено барање за пристап од место за тргување, Комисијата ги зема предвид следните критериуми:

а) правното лице подносител на барањето не може да обезбеди доверливост на информациите обезбедени преку системот за утврдување и/или порамнување или не му ги доставува на овластениот депозитар информациите кои му се потребни за проценка на способноста на правното лице за усогласување со правилата за доверливост, вклучувајќи ги потребните правни мислења или правни договори;

б) кога местото за тргување е организирано во трета држава, местото за тргување подносител на барањето не е предмет на регулаторна и супервизорска рамка споредлива со регулаторната и супервизорската рамка во Република Северна Македонија.

(5) При проценка на финансиските ризици од став (1) точка б) од овој член, Комисијата зема во предвид дали правното лице подносител на барањето има доволно финансиски средства за исполнување на своите договорни обврски спрема овластениот депозитар.

(6) При проценка на оперативните ризици во врска со поднесено барање од издавач за регистрирање на неговите хартии од вредност во регистар за нематеријализирани хартии од вредност од член 86 од овој Правилник, Комисијата ги зема во предвид следните критериуми:

а) критериумите утврдени во член 61 став (4) од овој Правилник;

б) системот за утврдување и/или порамнување со кој управува овластен депозитар не работи со валутите кои ги бара издавачот.

(7) При проценка на оперативните ризици во врска со поднесено барање за пристап од централна друга договорна страна, Комисијата ги зема во предвид критериумите од член 61 став (4) од овој Правилник.

(8) При проценка на оперативните ризици во врска со поднесено барање за пристап од место за тргување, Комисијата зема во предвид дали одобрувањето на пристапот бара овластениот депозитар да изврши значајни измени на своите операции кои влијаат на постапките за управување со ризици и го загрозуваат непреченото функционирање на системот за утврдување и/или порамнување со кој управува овластениот депозитар, вклучувајќи ја имплементацијата на тековна рачна обработка која ја врши овластениот депозитар.

Постапка на одбивање на пристап

Член 89

(1) Во случај на одбивање на барањето за пристап, страната барател има право на жалба до Комисијата во рок од еден месец од приемот на одлуката за одбивање на барањето за пристап во согласност со член 86 став (5) и 87 став (6) од овој Правилник.

(2) Комисијата може да побара дополнителни информации во врска со одбивањето на барањето за пристап од страната примач и страната барател.

(3) Одговорите на барањето за достава на дополнителни информации од став (2) од овој член се доставуваат во рок не подолг од две недели од датумот на прием на барањето.

(4) Комисијата одлучува по жалбата во рок од два месеца од датумот на прием на жалбата.

(5) Доколку по спроведување на постапката од ставовите (1) до (4) од овој член, Комисијата утврди дека овластениот депозитар неосновано го одбил барањето за пристап, во рок од две недели од рокот од став (4) од овој член, со решение ја задолжува страната примач да и овозможи пристап на страната барател во рок од три месеци од конечноста и правосилноста на решението.

(6) Во решението од став (5) од овој член задолжително се наведуваат причините врз основа на кои Комисијата одлучила дека страната примач неосновано го одбила барањето за пристап.

Преодни и завршни одредби

Член 90

(1) Прилозите од овој Правилник, Комисијата ги објавува на својата веб-страница.

(2) Со денот на примена на овој Правилник престануваат да важат Правилникот за начинот и постапката за добивање дозвола за основање на депозитар на хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр.6/2007 и бр. 84/2008) и Правилникот за формата и содржината на барањето за основање на депозитар на хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 6/2007 и 27/2014).

(3) Овој Правилник влегува во сила 8 (осум) дена од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе се применува со денот на почеток на примена на Законот за финансиски инструменти.

Бр. 01-210/2
10 февруари 2025 година
Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Северна Македонија
Претседател,
м-р **Нора Алити**, с.р.